

تجربه زیسته دختران نوجوان از زندگی در مراکز شبه خانواده

۳۸۵

مقدمه: هر سال به علت فشارهای اقتصادی و اجتماعی، والدین شمار زیادی از کودکان را در جامعه رها می‌کنند که رایج‌ترین شکل مراقبت از این کودکان در سراسر جهان مراقبت و زندگی در خانه‌های شبانه‌روزی است. هدف پژوهش حاضر بررسی تجربه زیسته دختران نوجوان از زندگی در مراکز شبه خانواده بوده است.

روش: روش مطالعه حاضر از نوع پدیدارشناسی توصیفی بود. بر اساس روش نمونه‌گیری متمرکز بر ملاک و نیز معیار اشباع نظری داده‌ها ۲۶ نفر از دختران نوجوان که تجربه زندگی در مراکز شبه خانواده مناطق یک و دو در شهر رشت را در سال ۱۳۹۹ داشتند در این مطالعه شرکت داشته‌اند. برای گردآوری اطلاعات از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته و برای تحلیل اطلاعات از روش هفت مرحله‌ای کلایزی استفاده شده است.

یافته‌ها: تحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها هشت مضمون اصلی را آشکار کرد: عواطف منفی، توانمندی روانی، دیدگاه نسبت به زندگی، فقدان مهارت مقابله‌ای، مشغله‌های ذهنی، نیازها، اضطراب اجتماعی و جهت‌گیری به سمت آینده موفق.

بحث: نتایج پژوهش حاضر نشان داد که دختران نوجوان ساکن در خانه‌ها، علاوه بر اینکه دارای توانمندی روانی و جهت‌گیری به سمت آینده موفق بودند با چالشها و مسائلی از قبیل رهاشدگی، خلق افسرده، مشکلات و آسیبهای رفتاری، ترخیص و مشکلات آن، مشکلات زندگی گروهی، نگرانی از آینده، انگ اجتماعی و کمبودهایی چون فقدان خانواده و کمبودهای عاطفی مواجه بوده‌اند.

۱. فرشته بشلیده

کارشناس ارشد مشاوره خانواده، گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۲. امیر قربان پورلقمجانی

دکتر مشاوره، گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده مسئول)

<qorbanpoorlafmejani@guilan.ac.ir>

واژه‌های کلیدی:

تجربه زیسته، دختران نوجوان، مراکز شبه خانواده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۴

Lived experience of Adolescent Girls from Living in Pseudo-family

▶ **1- Fereshteh Bashlideh**
M.A. in family Counseling,
Department of Educational
Sciences, Faculty of
Literature and Humanities,
Gilan University, Rasht, Iran

2- Amir Qorbanpoor Lafmejani

▶ Ph.D. in Counseling,
Department of Educational
Sciences, Faculty of
Literature and Humanities,
Gilan University, Rasht, Iran
(Corresponding author),
<qorbanpoorlafmejani@
gilan.ac.ir>

Keywords:

Lived experience, Teenage
girls, Pseudo-family centers

Received: 2021/10/25

Accepted: 2022/09/26

Introduction: Every year, due to economic and social pressures, parents leave a large number of children in the community, which is the most common form of care for these children around the world, care and living in pseudo-family centers (boarding houses). The aim of this study was to investigate the lived experience of teenage girls living in pseudo-family centers (boarding houses).

Methods: The method of the present study was descriptive phenomenology. Based on the sampling method focused on criteria and theoretical saturation criteria, 26 adolescent girls who had the experience of living in pseudo-family centers in 1399 (2020) participated in this study. Semi-structured interview method was used for data collection and Kolaizi's seven-step method was used for data analysis.

Findings: Analysis of the information obtained from the interviews revealed eight main themes: negative emotions, psychological empowerment, attitude to life, lack of coping skills, mental preoccupations, needs, social anxiety, and orientation towards a successful future.

Discussion: The results of the present study showed that adolescent girls living in such centers, in addition to being psychologically empowered and oriented towards the future, were successful with challenges and issues, such as abandonment, depressed mood, behavioral problems and injuries, discharge and its problems, group life problems, fear of the future, social stigma and deficiencies such as lack of family and emotional deficiencies.

Citation: bashlideh F, qorbanpoor lafmejani A. (2023). Lived experience of teenage girls from living in pseudo-family centers. *refahj*. 23(89), 385-441.

URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3983-fa.html>

Extended Abstract

Introduction

Every year, due to economic and social pressures, parents leave a large number of children in the community, and the most common form of care for them around the world is care and living in an orphanage (Zinah, Smik, & Koga and Carlson, 2005). Family and economic problems, death and separation of parents, physical and psychological problems are among the most important factors that cause children to be placed in orphanages (Rasouli & Yaghmaei, 2010). Thombeni (2010) also cites poverty, parental death, substance abuse, alcoholism, parents suffering from incurable physical illnesses or mental disorders, imprisonment, the absence of a parent (usually a father) and prostitute mothers as contributing factors to homelessness and abuse in the world. Homelessness is one of the factors that creates a lot of psychological pressure on a specific age group, including adolescents (Rasouli & Yaghmaei, 2010).

Living in an orphanage can have many effects on children's emotional states and expose them to psychiatric disorders, so recognizing the characteristics and problems that living in an orphanage imposes on children and the result can be regarded important a good ground to study. To prevent and reduce the effects of these conditions (corman, 1964; translated by Dadsetan & Mansour, 2008).

Poverty, attachment disorders, lack of social skills and mental health problems and high risk for emotional and behavioral development problems in adolescents, as well as the death of parents, make children vulnerable and prone to physical and psychological risks (Ibrahim, El-Bilsha ,El-Gilany & kahter 2012). All these issues require special attention from educators, teachers, counselors, and assistants (Kameli, Ghanbari Hashemabadi & Agha Mohammadian Sharabaf, 2011). In fact, considering the difference between the living and educational environment of these people and those who live in a healthy family environment, it is predictable that these people will be different from their counterparts who live in the family. In this article, attempts have been made to describe all aspects of life, desires, fears, feelings, needs, and problems of adolescent girls living in boarding houses in their first language and to answer the following question: What is the lived experience of adolescent girls living in boarding houses?

Method

The research method is qualitative and descriptive phenomenology. The seven-step Colaizi's method was used to analyze the results. Based on purposive sampling method focused on theoretical saturation criteria, 26 adolescent girls aged 11 to 18 years old who had the experience of living in boarding houses participated in this study. Coding began immediately after the first interview and continued until the theoretical saturation of the information that occurred in the 26th interview. The data collection method was semi-structured interview. Interview times ranged from 30 to 45 minutes.

Interviews were conducted at Rasht Welfare Organization. In data analysis, in the first step, all the interviews were written on paper and each interview was read line by line several times, and live codes are created attached or separated from the text of the interviews. After that, similar live codes were placed in sub-categories, and finally, by placing sub-categories similar to the main themes, 28 sub-categories and eight main themes were created.

Findings

Analysis of the information obtained from the interviews revealed the following eight main themes:

The first theme is the construction of negative emotions, which itself includes four sub-categories, which are abandonment, fears, worries, and anxieties, and depressed mood.

The second theme is the construction of psychological empowerment. This theme includes three categories, which are agreement and compatibility, help and will.

The third theme is the constructive attitude towards life, which includes the attitude towards living outside the home and the attitude towards the home.

The fourth constructive theme is the lack of coping skills, which includes behavioral problems and injuries, discharge and its problems, group life and its problems.

The fifth theme is the construction of mental preoccupations, which included views on one's family, worries about the future, attention to the past, adolescence, and the reasons for homelessness.

The sixth theme is the construction of needs, which includes emotional needs,

material needs, the need for recreation, psychological needs, and the absence of family.

The seventh theme is the construction of social anxiety, which includes social stigma and social communication.

Finally, the eighth theme is the construction of a successful future orientation that includes independence, hope, the importance of healthy living, and educational goals.

Discussion

The first theme of the interviews was negative emotions, which included a number of sub-categories, including release, which included codes of freedom, such as feelings of loneliness and lack of support, feelings of abandonment, and feelings of loneliness. Children who live in orphanages or grow up in orphanages and have a constant change of caregiver may have a trap of abandonment in their minds. Another sub-category is depressed mood. Since past-related depression and past-related losses as well as the inability to change the situation ahead, this experience seems to be normal for girls living in homes.

The second theme is the construction of psychological empowerment, which includes agreement and adaptation, assistance and will. The person who agrees is basically altruistic and sympathetic to others and is actually eager to help them. Adolescents are interested in solving other people's problems as much as they can and even making the world a better place to live so that others do not experience the hard and bitter experiences they have experienced. The teenage girls believed that in order to achieve their goals, they had to have a strong will and believe in their abilities, and they were not afraid of fractures and difficulties along the way, and they persevered and continued.

The third major theme is the outlook on life, which includes a view of homes. In fact, the attitude towards life is a broad concept that affects a person's choices, goals and activities, and this is why a person enjoys a purposeful life that is accompanied by a sense of power and a sense of evolution.

The fourth major theme of the interviews was the lack of coping skills, which includes several sub-categories, including the lack of coping skills and behavioral injuries. Homeless children have less flexibility in experiencing stress.

The fifth theme is the construction of mental occupations, which includes topics that occupy the minds and thoughts of these adolescents. These include attitudes toward one's family, worries about the future, the past, adolescence, and the reasons for homelessness.

The sixth theme is the construction of needs, which includes emotional needs, material needs, the need for recreation, psychological needs, and the absence of family. The seventh theme is the construction of social anxiety, which includes social stigma and social communication. Finally, the eighth theme is the construction of a successful future orientation that includes independence, hope, the importance of healthy living, and educational goals.

Ethical Considerations

Authors' contributions

All authors contributed in producing of the research.

Funding

The present study did not have any sponsors.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Follow the ethics of research

In this article, all rights relating to references are cited and resources are carefully listed.

مقدمه

هرسال به علت فشارهای اقتصادی و اجتماعی، والدین بسیاری کودکان خود را در جامعه رها می‌کنند و رایج‌ترین شکل مراقبت از آنها در سراسر جهان زندگی در مراکز شبانه‌روزی یا شبه‌خانواده است (زیناه و همکاران^۱، ۲۰۰۵). آمارها نشان می‌دهند که در سی سال گذشته ۶۰۰۰۰ کودک و نوجوان بی یا بد سرپرست به سازمان بهزیستی سپرده شده‌اند (سلیمانی فرد، ۲۰۰۹).

طبق آخرین آمار سازمان بهزیستی تعداد ۲۷۰۰۰ هزار کودک و نوجوان در خانه‌های شبانه‌روزی بهزیستی ساکن هستند. از این تعداد ۱۷ هزار در خانواده‌های جایگزین و ۱۰ هزار نفر هم در ۶۵۰ مرکز شبه‌خانواده ساکن‌اند (بهروزی‌فر و همکاران، ۲۰۱۹). در سطح جهانی نیز حدود ۱۵۳ میلیون کودک پدر یا مادر خود را از دست داده‌اند که از بین آنها ۱۸ میلیون هر دو والد خود را از دست داده‌اند. طبق نظر یونیسف ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر از این افراد در خانه‌های شبانه‌روزی نگهداری می‌شوند (شفیق^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). برخی از آمارها این تعداد را ۷ میلیون تخمین می‌زنند (جانستون^۳، ۲۰۱۵). مشکلات خانوادگی و اقتصادی، مرگ و جدایی پدر و مادر، مشکلات جسمی و روانی از مهم‌ترین عوامل سپردن کودکان به خانه‌های شبانه‌روزی است (رسولی و یغمایی، ۲۰۱۰). تامبینی (۲۰۱۰) نیز فقر، فوت والدین، اعتیاد به مواد، الکلیسم، ابتلای والدین به بیماریهای لاعلاج جسمانی و یا اختلال روانی، زندانی شدن، غیبت یکی از والدین و مادران خیابانی^۴ را از عوامل بی‌سرپرستی در جهان نام برده است.

از سویی دختران نوجوان علاوه بر تغییرات جسمانی، روانی و اجتماعی با انتظارات جنسیتی^۵ و ارزشی فرهنگ خود نیز مواجه‌اند (دریسکول^۶، ۲۰۰۲). شیوع انواع اختلالات

1. Zeanah

2. Shafiq

3. Johnston

4. Prostitute Mothers

5. Gender expectations

6. Driscoll

روانی از جمله افسردگی در زنان بیشتر و بروز آن در نوجوانی اولیه است (برت و استین^۱، ۲۰۰۲). مشکلات دختران نوجوان عبارتند از مشکلات با همسالان، مشکلات شخصی، مشکلات تحصیلی، مشکلات اجتماعی و مشکلات والدینی (انیسی و همکاران، ۲۰۰۷). دختران در مقایسه با پسران آسیب پذیرتر هستند؛ به ویژه در رابطه با تمایلات جنسی و حجم کاری مرتبط با نقش جنسیتی و آزادیهای کمتر و مراقبتهای بیشتر (انددا^۲، ۲۰۱۳).

کیفیت زندگی دوران کودکی و نوجوانی نقش تعیین کننده‌ای بر فرصتهای آتی زندگی خواهد داشت (مارموت^۳ و همکاران، ۲۰۰۸). بی سرپرستی از عواملی است که فشار روانی زیادی بر نوجوان به وجود می‌آورد (رسولی و یغمایی، ۲۰۱۰). زندگی در خانه‌های شبانه‌روزی تأثیرات بسیاری بر کودکان برجای می‌گذارد و آنها را در معرض انواع اختلالات روان پزشکی قرار می‌دهد که شناخت این موارد می‌تواند زمینه مناسبی برای پیشگیری و کاهش اثرات این شرایط فراهم کند (کاملی و همکاران، ۲۰۱۱).

از جمله آثار زندگی در این مراکز می‌توان به فقر، اختلالات دل‌بستگی، کمبود مهارتهای اجتماعی و مشکلات سلامت روان و مشکلات رفتاری اشاره کرد (ابراهیم^۴ و همکاران، ۲۰۱۲). از سویی، طبق نظر اکثر روان‌شناسان، شخصیت افراد، برقراری نوع ارتباط با دیگران، خوش‌بینی یا بدبینی، چگونگی حل مسئله و حل تعارضات در سالهای اول زندگی در خانواده شکل می‌گیرد (قربان‌پور لقمجانی و همکاران، ۲۰۱۹). خانواده نقش بسیار مهمی را در تربیت و رشد مطلوب کودکان و نوجوانان ایفا می‌کند (خواججه‌نوری و دهقانی، ۲۰۱۶). ثبات خانواده بر اعضای آن بسیار اثرگذار است و فروپاشی آن اثرات غیرقابل اغمازی بر فرزندان دارد (یحیی‌زاده و حامد، ۲۰۱۶). از هم‌پاشیدگی خانواده و عدم مراقبت از فرزندان می‌تواند پایه‌گذار انحرافات بعدی باشد (ستوده، ۲۰۱۶). بسیاری از خانواده‌ها نمی‌توانند وظایف خود

1. Burt and Stein
3. Marmot

2. Ndeda
4. Ibrahim

را در قبال فرزندان انجام دهند و فرزندان خود را به مراکز شبانه‌روزی می‌سپارند (حیدری و همکاران، ۲۰۱۳). افراد بدسرپرست و محروم از زندگی در خانواده، از این کارکردهای خانواده بی‌بهره هستند.

پژوهشها نشان می‌دهد نمرات سلامت روان کودکان تحت سرپرستی خانواده از همتایان تحت سرپرستی بهزیستی بیشتر و نمرات هراس اجتماعی و آشفتگی روانی‌شان از آنها کمتر است (یکانی‌زاد، ۲۰۱۸). همچنین شواهد نشان می‌دهد که وقوع رفتارهای پرخطر در نوجوانان پرورشگاهی بالا و مهارتهای ارتباطی و خودکارآمدی آنها پایین است (رضایی و حاجی‌علیزاده، ۲۰۱۸). دیگر تحقیقات نیز نشان دادند که بین اختلالات رفتاری، عزت‌نفس و رضایت از زندگی در نوجوانان بی‌سرپرست و عادی تفاوت معناداری وجود دارد (کریمی و همکاران، ۲۰۱۶). تحقیقات بین‌المللی نیز نشان می‌دهند که محرومیت از خانواده سلامت روانی و رشد روانی نوجوانان را خدشه‌دار می‌کند. این آسیبها بر هوش هیجانی و عملکردهای خودنظمی آنها، کاهش هوش اجتماعی و سطح جامعه‌پذیری و همچنین در خودانگاره، چشم‌انداز زندگی و ادراک دیگری آشکار می‌شود (شولگا^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). همچنین تحقیقات نشان داده که اضطراب، افسردگی و استرس تصمیم‌گیری در افراد ساکن در خانه‌های شبانه‌روزی بیشتر است (شفیق و همکاران^۲، ۲۰۲۰).

نگاه به تحقیقات گذشته نشان می‌دهد اکثر تحقیقاتی که در این زمینه انجام شده نوعاً مقایسه‌ای بوده است. بدین منوال که در این تحقیقات مشکلاتی را برای این افراد مفروض گرفته‌اند و به مقایسه افراد عادی و این افراد پرداخته‌اند (به تحقیقات شجاعی باغینی و بهرامی ۲۰۱۹)، باوی و خدابخشی کولایی (۲۰۱۶)، خدابخشی کولایی و همکاران (۲۰۱۴)، محبی و همکاران (۲۰۱۲)، حصارسرخی و همکاران (۲۰۱۶) و خورمهر و همکاران (۲۰۲۰) بنگرید).

1. Shulga
2. Shafiq

در مطالعات اثربخشی نیز همان نگاه قیاسی وجود دارد و محققان بر اساس نظریات از پیش موجود به فرضیه آزمایشی می‌پردازند (به تحقیقات فرحزاده و همکاران (۲۰۱۲)، برقی ایرانی (۲۰۲۰)، بشرپور و همکاران (۲۰۱۵)، صفارحمیدی و همکاران (۲۰۱۷) و رضانی و همکاران (۲۰۱۸) بنگرید).

در تحقیقات خارج از ایران قضیه متفاوت است و علاوه بر تحقیقات کمی (به تحقیقات بوستینور^۱ و همکاران (۲۰۲۰)، سابینا^۲ و همکاران (۲۰۲۱)، محمدزاده و همکاران (۲۰۱۸)، سالیفو و نچبا^۳ (۲۰۱۴)، دورالپ و چیچک اوغلو^۴ (۲۰۱۳) و کلاور^۵ و همکاران (۲۰۰۸) بنگرید) که با سنت قیاسی همسو است. تحقیقات کیفی قابل قبولی در چهارچوب سنت استقرایی انجام شده است (به تحقیقات هارمز^۶ و همکاران (۲۰۱۰)، توپایاگاله-تیشونیکایی^۷ و همکاران (۲۰۱۰)، امبارسری^۸ (۲۰۱۷)، فریمپونگ-مانسو^۹ (۲۰۲۰)، مکیم^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۹)، تاکنی^{۱۱} (۲۰۱۵)، جانستن^{۱۲} (۲۰۱۵)، پارفیلووا و والیووا^{۱۳} (۲۰۱۶)، مارگوب^{۱۴} و همکاران (۲۰۰۶)، کریستینسدوتیر^{۱۵} (۲۰۰۴)، کارلسون^{۱۶} (۲۰۱۹)، مک کالو و الیزابت^{۱۷} (۲۰۱۷)، دینبرگ^{۱۸} (۲۰۱۶)، پنینگتون^{۱۹} (۲۰۱۹) و پرومال و کسیرام^{۲۰} (۲۰۰۹) بنگرید).

کودکان بی‌سرپرست با مشکلات متعدد عاطفی، هوشی و رفتاری بزرگ می‌شوند و با کم‌ترین مهارت لازم برای زندگی اجتماعی وارد جامعه می‌شوند (بهزادپور و همکاران، ۲۰۲۰). این افراد در معرض اختلالهای روان‌شناختی مانند افسردگی، اضطراب، شکایت جسمانی، بازدارندگی، پرخاشگری، رفتارهای قانون‌شکنانه، رفتار مقابله‌ای، خصومت، تخریب اموال و آسیب‌زدن به دیگران قرار دارند (موقر و همکاران، ۲۰۲۰).

1. Bustinoor	2. sabina	3. Salifu and Nceba
4. Durualp and Cicekoglul	5. Cluver	6. Harms
7. Thupayagale-Tshweneagae	8. Ambarsari	9. Frimpong-Manso
10. Mekeama	11. Taukeni	12. Johnston
13. Parfilova and Valeeva	14. Margoob	15. Kristindóttir
16. Karlson	17. McCullough and Elizabeth	18. Denenberg
19. Pennington	20. Perumal and Kasiram	

با توجه به تغییر شکل خانواده سنتی در اثر طلاق و مشکلات اقتصادی مثل فقر و بیکاری و فوت والدین در اثر بیماریهای مهلک احتمال افزایش این افراد در خانه‌های شبانه‌روزی به دلیل از هم گسیختن خانواده‌ها و ناتوانی در اداره کردن فرزندان بالاست (پرومال و کسیرام، ۲۰۰۹). آمارهای منتشرشده توسط سازمان بهزیستی (بهروزی‌فر و همکاران، ۲۰۱۹) هم نشانگر این افزایش است. اگرچه این خانه‌ها جایگزین خانواده اصلی فرد نمی‌شوند (طباطبایی ابراهیمی و تفضلی، ۲۰۲۲) اما بهتر از سرگردانی این افراد در خیابان و پناه بردن به گروههای پراسیب است.

نمی‌توان این خانه‌ها و مراکز را سیاه‌وسفید دید. همان‌گونه که کار^۱ و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند زندگی در این خانه‌ها افراد را در برابر مشکلات رفتاری و هیجانی آسیب‌پذیرتر می‌کند. تحقیقات ساراسوات و اونیزا^۲ (۲۰۱۷) حاکی از فشار روانی عظیم در بین کودکان یتیم ساکن در مراکز شبه خانواده بود. سوگ درازمدت علاوه بر خودپنداره پایین و بی‌هدفی در زندگی باعث بروز مشکلات افسردگی و اضطراب در این کودکان می‌شود. بنابراین تا وضعیت یک پدیده مثل خانه‌های شبانه‌روزی از منظر افراد ساکن در این خانه‌ها بررسی نشود نمی‌توان برای آینده برنامه‌ریزی درستی کرد. نگاه به تحقیقات گذشته نشان می‌دهد که اکثر تحقیقات انجام شده در این زمینه مقایسه‌ای بوده‌اند و در این تحقیقات فقط مشکلاتی را برای این افراد مفروض گرفته‌اند و به مقایسه افراد عادی و این افراد پرداخته‌اند. حتی در مطالعات اثربخشی (مثل ساینبا و همکاران، ۲۰۲۱) نیز چنین وضعی قابل مشاهده است. این در حالی است که قبل از مقایسه‌ی متغیرهای موجود ابتدا می‌بایست با پژوهشهای کیفی و استقرایی مشخص کرد که جمعیت هدف از چه ویژگیها و شاخصه‌هایی برخوردار است و در ادامه به مقایسه با گروه عادی پرداخت. مرور تحقیقات داخلی نشان داد که

1. Kaur

2. Saraswat and Unisa

برخلاف تحقیقات خارج از ایران فقط یک تحقیق داخلی توسط بهروزی‌فر و همکاران (۲۰۱۹) در تهران انجام شد و لذا اطلاعات دسته اول بسیار اندکی از چگونگی تجربه زیسته این افراد از زندگی در خانه‌ها در تحقیقات داخلی وجود دارد. بنابراین با توجه به اهمیت دوره‌ی نوجوانی در ساخت شخصیت افراد و شکل‌دهی به زندگی آینده افراد و اهمیت تجربه زندگی در خانه و در کنار خانواده در شکل‌گیری ویژگیها و صفات مرتبط با شخصیت سالم (طباطبایی ابراهیمی و تفضلی، ۲۰۲۲) نیاز به مطالعاتی در زمینه تجربه‌ی زیسته افراد از زندگی در خانه‌های شبانه‌روزی وجود دارد. لذا ضروری است تا نظرات و تجربه روان‌شناختی دست‌اول آنها نیز بررسی شود تا بتوان با شناسایی وضع موجود و رفع نواقص احتمالی برای آینده برنامه‌ریزی کرد. یکی از بهترین منابع برای ارزیابی وضعیت این خانه‌ها تجارب مستقیم و روان‌شناختی افرادی است که به‌طور مستقیم در بطن قضیه قرار دارند و لذا تجربه و ادراک آنان می‌تواند شواهد دسته اولی از کیفیت و وضعیت این مراکز در اختیار مسئولین ذی‌ربط در سایر استانهای کشور قرار دهد. درواقع با توجه به تفاوت محیط زندگی و تربیتی این افراد با کسانی که در محیط خانواده سالم زندگی می‌کنند قابل پیش‌بینی است که این افراد با هم‌تایان ساکن در خانواده تفاوتی را داشته باشند؛ بنابراین با توجه به این نکته تحقیق حاضر در قالب پژوهشی کیفی و از نوع پدیدارشناسی توصیفی انجام شد تا تجربه زیسته‌ی نوجوانان دختر ساکن در خانه‌های شبانه‌روزی مناطق شهری رشت از زبان خودشان به تصویر کشیده شود و به این سؤال پاسخ دهد که تجربه زیسته دختران نوجوان ساکن در خانه‌های شبانه‌روزی شهر رشت چگونه است؟

روش

روش پژوهش حاضر کیفی و از نوع پدیدارشناسی توصیفی بوده که با هدف شناخت تجربه دختران نوجوان از زندگی در خانه‌های شبانه‌روزی شهر رشت در بازه زمانی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ اجرا

شد. تعداد نوجوانان دختر ساکن در خانه‌های تحت نظارت بهزیستی ۱۷۸ نفر بوده که بر اساس روش نمونه‌گیری هدفمند و متمرکز بر ملاک و معیار اشباع نظری ۲۶ نفر از دختران نوجوان ۱۱ تا ۱۸ ساله انتخاب شدند. کدگذاری بلافاصله بعد از اولین مصاحبه آغاز و مصاحبه‌ها تا اشباع نظری داده‌ها که در مصاحبه ۲۶ اتفاق افتاد ادامه یافت.

ملاکهای ورود به تحقیق نیز شامل رضایت آگاهانه و چند سال زندگی در پرورشگاه است. روش گردآوری اطلاعات مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. زمان مصاحبه‌ها بین ۳۰ تا ۴۵ دقیقه متغیر بود. مصاحبه‌ها به دلیل مسائل بهداشتی ناشی از شیوع کرونا و ملاحظات اخلاقی مربوط به محل زندگی این دختران نوجوان در سازمان بهزیستی رشت انجام پذیرفت. برای تجزیه و تحلیل نتایج از روش هفت مرحله‌ای کولایزی استفاده شد و در نهایت ۲۸ مقوله فرعی و ۸ مضمون اصلی ساخته شد. برای تأیید اعتبار و مقبولیت داده‌ها هر کدام از مراحل کدگذاری حداقل دوبار تکرار و مورد بازبینی توسط برخی از مشارکت‌کنندگان قرار گرفت. همچنین دیگر روش ارتقای روایی درونی در اختیار گذاشتن نتایج با شرکت‌کنندگان در تحقیق است که مورد استفاده قرار گرفت (زوار و مهری، ۲۰۱۸؛ دراج و خلخالی، ۲۰۱۹؛ هومن، ۲۰۱۱). از این روی پژوهشگر مقوله‌های فرعی و مضامین اصلی را از طریق فضای مجازی (واتس‌آپ) در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار داد تا آنها نظرات خود را نسبت به مقوله‌ها و مضامین استخراج شده بازگو کنند. بازخوردهای دختران نشان داد مقوله‌های برساخته شده به دیدگاه و تجارب ذهنی آنها نزدیک است که این خود نشانی از روایی درونی و مقبولیت بود. برای بررسی روایی درونی و مقبولیت یافته‌ها از یکی دیگر از روشهای تضمین مقبولیت درونی یعنی درگیر شدن مناسب در گردآوری داده‌ها استفاده شد که یکی از نشانه‌های آن نیز اشباع نظری داده‌ها بود که در تحقیق حاضر نیز پدیدار شد.

یافته‌ها

طیف سنی دختران نوجوان مشارکت‌کننده در مصاحبه‌ها بین ۱۱ تا ۱۸ سال قرار داشت. در این میان ۷ دختر ۱۸ ساله؛ ۶ دختر ۱۷ ساله؛ ۶ دختر ۱۶ ساله؛ ۴ دختر ۱۵ ساله؛ ۱ دختر ۱۴ و ۱ دختر ۱۳ ساله بود. تمام این دختران نوجوان دانش‌آموز و در حال تحصیل بودند. ۸ مضمون اصلی از متن مصاحبه با این افراد به دست آمد که در ادامه در جدول یک آمده است.

جدول یک: مقوله‌ها و مضامین اصلی مستخرج از متن مصاحبه با دختران نوجوان

مضامین اصلی	مقوله‌های فرعی
عواطف منفی	رهاشدگی
	ترسها
	غمگینی
توانمندی روانی	توافق و سازگاری
	یاری رسانی
	اراده مندی
دیدگاه فرد نسبت به زندگی	دیدگاه به زندگی بیرون خانه‌ها
	دیدگاه به زندگی درون خانه‌ها
فقدان مهارت مقابله‌ای	مشکلات رفتاری
	عدم آمادگی برای زندگی آینده
	زندگی گروهی و مشکلات آن
درگیری ذهنی	دل‌مشغولی نسبت به خانواده خود
	دغدغه نسبت به آینده
	توجه به گذشته
	نشخوار فکری درباره نوجوانی
	فکر کردن به دلایل بی‌سرپرستی
	دغدغه‌ها و دلمشغولیه‌ها

مضامین اصلی	مقوله‌های فرعی
نیازها	نیازهای عاطفی
	نیازهای مادی
	نیاز به تفریح
	نیاز به همدلی
	نیاز به تعلق خانوادگی
نگرانی نسبت به اجتماع	انگ اجتماعی
	ارتباط اجتماعی
جهت‌گیری به سمت آینده موفق	استقلال
	امیدواری
	اهمیت سالم زندگی کردن
	اهداف تحصیلی

۱ - عواطف منفی

اولین مضمون برساختی عواطف منفی است که خود شامل سه مقوله فرعی رهاشدگی، ترسها و غمگینی است.

رهاشدگی: یکی از مقوله‌های ساخته‌شده از مصاحبه‌ها رها شدن توسط خانواده بود. نوجوانان بی‌سرپرست این حس رها شدن و طرد شدن را با تمام وجود تجربه کردند. این افراد همیشه در حالت نگرانی و ترس زندگی کرده و مدام گوش‌به‌زنگ علامتهایی هستند حاکی از اینکه دیگران آنها را ترک می‌کنند.

«راستش اون کسایی که باید در کنارمون باشن نیستن و ما رو رهاکردن. هرچقدر هم که اینجا باهات مهربون باشن ولی باز هیشکی نمیتونه جای پدر و مادر رو پر نمی‌کنه».

«هرچقدر فکر می‌کنم و با خودم کلنجار می‌رم نمی‌تونم هضم کنم که چطوری همیشه یک خانواده این کار رو با بچه‌شون بکنه، انگار که ما از زیر بته دراومدیم و کس و کاری نداریم».

«وقتی خانوادها که از گوشت و خون تو هستند تو رو رها می‌کنن دیگه چی همیشه گفت».

ترسها: یکی دیگر از مقولات ساخته‌شده از مصاحبه‌ها ترس بود. نوجوانان در مصاحبه‌ها از انواع ترسهایی که با آن مواجه هستند سخن گفتند. ترسی که نوعاً با دلشوره و نگرانی هم همراه است می‌تواند کل زندگی فرد را تحت‌تأثیر قرار دهد. در همین رابطه دانش‌آموزان بیان داشتند که:

«می‌ترسم که به چیزهایی که می‌خوام و دوست دارم نرسم. خانواده که ما رو رها کرد، لذا خودمون باید تلاش کنیم تا به خواسته‌هامون برسیم که اونم معلوم نیست برسیم یا نه».

«از این می‌ترسم که هیچ‌وقت نتونم خانوادهای داشته باشم. این ترس مثل خوره به جونم افتاده. ما که انتخاب نکردیم بیایم اینجا بنابراین باید منتظر بمونیم تا یک خانوادهای ما رو به فرزندی قبول کنه یا اینکه بعدها خودمون ازدواج کنیم و خانوادهای تشکیل بدیم که اونم حالا حالا اتفاق نمی‌افته».

«خیلی به این فکر می‌کنم که نکنه قراره شرایط همیشه همینجوری بمونه. فکر کردن به این مساله خیلی ترسناکه. حیوانات و پرنده‌ها هم خانواده دارن ولی ما نه».

غم‌گینی: غم و ناراحتی یکی از مقوله‌های فرعی ساخته‌شده از مصاحبه‌ها بود. ناراحتی و غم این افراد در نتیجه فقدان و جدایی از خانواده ایجاد شده و چون منشأ این فقدان یعنی جدایی خانواده هنوز حل و فصل نشده لذا این ناراحتی نیز بلندمدت و ادامه‌دار است. در این زمینه دانش‌آموزان بیان کردند:

«وقتی که از پدر و مادرم جدا شدم برام سخت بود و هر شب قبل خواب گریه می‌کردم. اینقدر گریه می‌کردم تا خوابم بگیره. هر وقت یاد خانوادم می‌افتم بغض گلویم رو می‌گیره و باید گریه کنم تا کمی سبک بشم».

«یکی از کمبودهای من نبود خوشحالیه. واقعا چی می‌تونه مارو خوشحال کنه؟ وقتی تو فیلما یا تو خیابون یا مدرسه بچه‌ها رو ببینی که خانواده دارن دوست داری زمین دهن باز کنه تا توش فرو بری اما این چیزها رو نبینی».

«گاهی اوقات از شدت ناراحتی اینقدر بهم می‌ریزم که اعصاب هیچ‌کس رو ندارم؛ و همش می‌خوام به یکی گیر بدم گاهی اوقات هم اینقدر غم به من فشار میاره که به سرم می‌زنه خودکشی کنم».

۲ - توانمندی روانی

دومین مضمون بر ساختی از متن مصاحبه‌ها توانمندی روانی است که شامل سه مقوله فرعی توافق و سازگاری، یاری‌رسانی و اراده است. در واقع دختران ساکن در خانه‌ها به این سطح از پذیرش واقعیت و رشد روانی رسیدند که بتوانند با محیط سازگار بشوند. زیرا چاره‌ای جز پذیرش این واقعیت ندارند. از طرفی آنانی که سابقه بیشتری از حضور در این خانه‌ها داشتند به سایر افراد کوچکتر از خود کمک می‌کردند و تجارب خود را در اختیار آنها قرار می‌دادند. آنان پذیرفته بودند که باید برای نیل به اهداف تلاش کرد و با نشستن و این

دست و آن دست کردن اتفاقی برایشان رقم نمی خورد لذا باید با اراده‌ای قوی به سمت انواع اهداف تنظیم شده برای خودشان حرکت کنند.

توافق و سازگاری: توافق و سازگاری یکی از مقوله‌های ساخته شده از متن مصاحبه‌ها بود. دختران نوجوان به این سطح از رشد فکری رسیده بودند تا با شرایط بیرونی فعلی که انتخاب شخصی آنان نیز نبوده کنار بیایند و به جای تقابلهای فراوان بی نتیجه با شرایط و قوانین خانه‌ها، آن را بپذیرند. تنها در این شرایط است که می‌توانند به سمت جلو و آینده حرکت کنند. در همین زمینه دانش‌آموزان بیان داشتند:

«قانونهایی در شبانه‌روزی هست که باید رعایت کنیم. همیشه که با قانون خانه‌ها جنگید به هر حال اونایی که این قوانین رو گذاشتند حتماً یک چیزایی می‌دونن که ما نمی‌دونیم هرچند گاهی اوقات خود منم از این همه قانون خسته میشم ولی خوب باید کنار اومد».

«به نظر من باید با شرایط کنار اومد و سازگار شد. سازگاری با توجه به تعداد زیاد آدم در خانه‌ها مثل یه رقاصه که بلده با هزار ساز برقصه. این هنر توئه که بتونی با شرایط مدارا کنی».

«اینجا کنار بچه‌هایی هستم که درکم می‌کنن. می‌دونید که اکثر بچه‌ها شرایط و تجارب شبیه به هم دارند و همین باعث میشه با هم سازگار و جور بشن».

یاری‌رسانی: نوجوانان در مصاحبه‌ها به مصادیقی که علاقه‌شان برای کمک به دیگران را نشان می‌داد اشاره داشتند. این که علاقه دارند تا جایی که می‌توانند مشکلات دیگران را حل کنند و حتی دنیا را به جایی بهتر برای زندگی تبدیل کنند تا دیگران تجارب سخت و تلخی آنها را تجربه نکنند.

«دوست دارم تمام بچه‌های بهزیستی رو به آرزوهاشون برسونم البته تا حدی که در توانم باشه».

«دوست دارم به بچه‌های کار و کسانی که نمی‌تونن فرزندانشون رو به علت نداشتن هزینه بزرگ کنن کمک کنم. تا دیگه کسی بچه شو اینجور جاها نیاره. آدم شب نون خالی بخوره ولی پیش خانواده‌اش باشه».

«دنیا رو برای کسانی که خونه نداشتن تغییر می‌دادم که توی سرما و برف روی یه کارتن نخوابن و از سرما نمیرن».

اراده: دختران نوجوان مورد مصاحبه اعتقاد داشتند که برای رسیدن به اهداف باید اراده‌ای قوی داشت و بر تواناییهای خود باور داشت و از شکستها و سختیها نهراسید و صبور بود و ادامه داد. زیرا هیچ انسان موفقی در دنیا بدون سختی و مشکل به موفقیت نرسیده. بنابراین سختیها و مشکلات فرد را محکم‌تر و اراده او را مقاوم‌تر از گذشته خواهد کرد.

«تمام تلاشم رو می‌کنم تا بر داشته‌ها و تواناییهام تمرکز کنم تا خودم رو نجات بدم که یک آینده خوبی پیش رو داشته باشم».

«باید در برابر نگرانی و تنهایی قوی باشم. نمی‌تونم منتظر بمونم کسی به من کمک کنه. تازه تا خودم نخوام هیشکی نمیتونه شرایط منو تغییر بده حداقل من تلاشمو می‌کنم و تسلیم نمیشم. اینجوری بعدها از خودم دلگیر و ناراحت نمیشم که چرا سعی و تلاش نکردم».

«گذشت، صبوری و تحمل کردن سختیها تجربه من از زندگی در خانه‌هاست. این تجربه باعث میشه آدم قوی‌تر بشه و با اراده‌تر. به‌رحال اینجا خیلی از

چیزها بر وفق مرادت نیست و تو باید تحمالت رو بالاتر ببری. شاید اگر در خونه اصلی مون بودیم خانواده ناز ما رو می خرید ولی اینجا از این خبرا نیست لذا باید محکم بود و کم نیاورد».

۳- دیدگاه فرد نسبت به زندگی

سومین مضمون برساختی از متن مصاحبه‌ها دیدگاه فرد نسبت به زندگی است که شامل دو مقوله دیدگاه نسبت به زندگی بیرون از خانه‌ها و دیدگاه درباره خانه‌ها است. نگرش و دیدگاه فرد نسبت به زندگی بر روی انتخاب فعالیتها و اهداف فرد تأثیر گذاشته و باعث برخورداری فرد از یک زندگی هدفمند و همراه با احساس قدرت و حس تکامل خواهد شد. دیدگاه نسبت به زندگی بیرون از خانه‌ها: نوجوانان مورد مصاحبه درباره زندگی بیرون از خانه‌ها دیدی واقع‌بینانه داشتند، یعنی اینگونه نبود که نگاهی کمال‌گرایانه راجع به زندگی بیرون خانه‌ها داشته باشند. نوجوانان در کنار دید مثبت نسبت به زندگی بیرون از خانه‌ها از سختیهای بیرون خانه‌ها غافل نبودند. متن مصاحبه‌ها به برخی از این موارد اشاره دارد:

«فکر می‌کنم زندگی بیرون از خانه‌ها خوب باشه البته اما خب مشکلاتی هم داره. در کل همیشه سیاه‌سفید نگاه کرد همونطور که زندگی در خانه‌ها هم در کنار سختی و مشکلات خودش خوبیهایی هم داره».

«به نظرم زندگی بیرون از خانه‌ها پر از آزادی و شادیه. حداقلش اینه که خودت برای خودت تصمیم می‌گیری و این همه بکن و نکن دست و پات و نمی‌بنده آدم آقا و نوکر خودش میشه بر عکس اینجا که همش باید بگی چشم و حق انتخاب نداری».

«درسته زندگی خارج از خانه‌ها آزادی داره اما پر از مشکلاته. خلاصه شرایط

جامعه با شرایط خانه‌ها فرق داره خانه‌ها کوچیک و تعداد آدماش محدوده ولی اجتماع بزرگ‌تر و به همین نسبت مشکلاتش هم بیشتره».

دیدگاه درباره خانه‌ها: نوجوانان دیدگاه و نظر خود را درباره خانه‌ها گفتند و دیدی خاص و منحصر به فرد از شرایط زندگی خود ارائه دادند. تجربه زندگی در خانه‌ها به آنها نگرش و دیدگاه واقع‌بینانه نسبت به اصل زندگی و هدفهای آن و نیز شرایط زندگی در خانه‌ها داده بود.

«زندگی توی خانه‌ها شبیه لبخنده. همونطور که یک لبخند ساده نیازی به بهانه و دلیل خاصی نداره اینجا هم می‌تونی برای کوچیک‌ترین چیزها شاد باشی».

«زندگی در این خانه‌ها مشکلی و تاریکه. انگار این سیاهی تمومی نداره».

«زندگی من در خانه‌ها راحت و با آرامش‌تر از بیرونه. با توجه به مشکلاتی که من در خونوادم داشتم زندگی در خانه‌ها را به زندگی در بیرون ترجیح می‌دم».

«مسلماً زندگی با خانواده خوبه اما اگر خانواده خوب نباشن و همش دعوا و فحش و کتک‌کاری باشه خوب زندگی در شبانه‌روزی بهتره».

«اینجا یه سقفی بالای سرمون هست و خورد و خوراکمون هم به موقع و به‌جاست. معلوم نیست اگر الآن تو خونه خودمون بودیم با اون پدر و مادر چه شرایطی داشتیم».

۴- فقدان مهارت مقابله‌ای

چهارمین مضمون برساختی فقدان مهارت مقابله‌ای است که شامل مشکلات رفتاری،

عدم آمادگی برای زندگی آینده، زندگی گروهی و مشکلات آن است. منظور از مهارتهای مقابله، مهارتهای شناختی، رفتاری و هیجانی در موقعیت تنیدگی‌زا است (آقایوسفی، ۱۹۹۹). به نظر می‌رسد که این بچه‌ها به دلیل اینکه از تجربه زندگی در خانواده اصلی محروم بوده‌اند فرصت چالش با مشکلات و یادگیری مهارتهای مقابله با مشکلات را از دست داده‌اند به همین دلیل با زندگی در خانه‌ها نیز هنوز به مهارتهای مقابله‌ای مجهز نشده‌اند.

مشکلات رفتاری: مشکلات رفتاری رفتارهایی‌اند که با توجه به سن فرد با هنجارها، فرهنگ و انتظارات جامعه تناسب لازم را نداشته و میزان شدت و دوام این رفتارها ایمنی فرد و دیگران به خطر می‌اندازد (آستن و جفری، ۲۰۰۶). مسائل و مشکلات دختران به ترتیب عبارتند از مشکلات با همسالان، مشکلات شخصی، مشکلات تحصیلی، مشکلات اجتماعی و مشکلات والدینی. متن مصاحبه بیانگر این مشکلات است:

«خوب می‌دونید اینجا بین بچه‌ها دعوا زیاد اتفاق می‌افته به نظرم دعوای بیش‌ازحد از مشکلاتی هست که اینجا وجود داره و تو ذوق می‌زنه. اینجا خیلی از وسایل زندگی مشترک هست و این مسئله باعث میشه خیلی اوقات بچه‌ها سر استفاده از وسایل با هم دعوا کنند».

«متأسفانه آدمها در دوره نوجوانی دچار پرخاشگری میشن خوب اینجا همه نوجوون هستن و در دوران حساس زندگی‌اند. فقدان خانواده و محرومیت‌های زیاد این بچه‌ها رو پرخاشگر و عصبی کرده. انگار هیچ راه دیگه‌ای بلد نیستن تا حرفاشون رو بززن جز داد و فریاد و پرخاشگری».

«اینجا مشکلات زیادی داریم مشکلاتی مثل پرخاشگری و عصبانیت که تقریباً هرروز اینجا دعوا داریم سر هر چیزی ممکنه دعوا راه بیفته».

عدم آمادگی برای زندگی آینده: یکی از نگرانیهای افراد در خانه‌ها ترک و خروج از خانه‌ها بعد از ۱۸ سالگی است که در واقع آغاز زندگی جدیدی است که با توجه به شرایط جدید خود، آمادگیهایی را نیز می‌طلبد. زندگی به دور از بچه‌هایی که سالها با آنها زندگی کرده‌اند و از طرفی دیگر سختیهایی که زندگی بیرون خانه‌ها خواهد داشت مانند دغدغه داشتن خانه و سرپناهی برای زندگی و مهم‌تر از همه عدم آمادگی برای زندگی بیرون از خانه‌ها از جمله مشکلاتی بود که نوجوانان مورد مصاحبه از آن سخن گفتند.

«زندگی خارج از خانه‌ها رو دوست ندارم چون تنها میشم. ما به زندگی با این بچه‌ها عادت کردیم اونوقت یک دفعه از این محیط بریم جای دیگه خیلی سخته تا بیای با حال و هوای بیرون کنار بیای خیلی زمان می‌بره».

«احساس می‌کنم وقتی که از اینجا برم بیرون آمادگی ندارم. خوب اینجا یک نظمی داره که آدم رو کنترل می‌کنه. آدم خواب و بیداریش و زمان غذا خوردن و مدرسه رفتن اش مشخصه یعنی مجبوری طبق این قانون رفتار کنی اما معلوم نیست بیرون از اینجا چه خبره و اینکه آیا اصلاً ما آماده هستیم؟».

«یکی از دغدغه‌های بزرگ من اینه که بعد از اینجا قرار کجا زندگی کنم. فکر می‌کنم همه دوستای منم اینطوری باشند. یک جور نگرانی از آینده‌ای که آمادگیش رو نداریم مثل شب قبل امتحان که نمی‌دونی چه سوالایی میاد اینجا هم نمی‌دونی بعد اینجا قراره چی بشه».

«توی خانه‌ها به هم وابسته شدیم. به خاطر همین خارج از اینجا برام سخت میشه. اینجا یک عالمه دوست داریم اگه شانس بیاریم بریم توی یک خانواده خوب مگه چند تا دوست می‌تونی داشته باشی».

زندگی گروهی و مشکلات آن: زندگی با افراد دیگر به صورت گروهی مشکلاتی را به همراه خواهد داشت زیرا افراد متفاوت، نیازها، آرزوها، انتظارات و اهداف و روحیات و خلیات متفاوتی دارند. نوجوانان از مشکلاتی که زندگی گروهی برایشان ایجاد کرده سخن گفتند.

«راستش خیلی بده که به کتاب خوندن توی شلوغی عادت کنی. یکی بلند می‌خونه، یکی زیر لب زمزمه می‌کنه مخت سوت میکشه نمیدونی چیکار باید بکنی».

«زندگی پرجمعیت با افراد متفاوت. این تعریفم از زندگی در خانه‌هاست».

«زندگی دست جمعی خوبه اما باعث مشکلاتی هم میشه. مثلاً یکی میخواد فیلم ببینه. یکی دیگه می‌خواد شبکه دیگه‌ای رو ببینه خوب اینجا باید چی کار کرد؟ یا شباً موقع خواب بعضیها دوست دارند بیدار بمونن و حرف بزنین که گاهی اوقات سر همین هم دعوا میشه. خوب بالاخره آدم‌ها با هم فرق دارند».

۵- درگیری ذهنی

پنجمین مضمون درگیری ذهنی است که خود شامل دیدگاه نسبت به خانواده خود، نگرانی از آینده، توجه به گذشته، نشخوار فکری درباره نوجوانی، فکرکردن به دلایل بی سرپرستی و دغدغه‌ها و دل‌مشغولیه‌ها می‌شد.

دیدگاه نسبت به خانواده خود: نوجوانان مورد مطالعه هر یک نظری راجع به خانواده داشتند. برخی چون هیچ وقت خانواده خود را ندیده بودند دیدشان نسبت به آنان مبهم بود. تعدادی از دختران دید مثبتی به خانواده خود داشته و آنان را دوست داشتند و در مقابل تعدادی دیگر نسبت به خانواده خود نظر منفی و عده‌ای نیز بی تفاوت بودند.

«خانواده‌ام بسیار شکست‌خورده و به دور از عقل و منطق و احساس بود. به معنای واقعی یک خانواده داغون. خوب منم اگر اونجا می‌موندم میشدم یکی مثل همونا و معلوم نبود واقعا عاقبت من چی میشد».

«هیچ نظری راجع به خانواده‌ام ندارم نه مثبت نه منفی چون تا حالا باهاشون زندگی نکردم. وقتی شناختی راجع به کسی نداشته باشی طبیعیه نتونی راجع بهش حرف بزنی».

«خانواده‌ام برام هیچ ارزشی ندارن. کسایی که تو رو رها کنن برن پی زندگی خودشون به نظر شما ارزشی دارن؟ من که اصلاً بهشون فکر نمی‌کنم».

«خانواده خودم رو مهربان می‌دونم. اونا توان کمک کردن به من رو نداشتن و از روی ناچاری منو آوردن اینجا اما در هر صورت خوب هستن. هیچوقت گریه مامانمو یادم نمیره اون روزی که منو آوردن اینجا».

نگرانی از آینده: آینده‌ای که هنوز از راه نرسیده به خاطر ناشناخته یا مبهم بودنش ترسناک است و از طرفی به خاطر گذشته‌ای که سخت و دوست‌داشتنی نبوده این نگرانی از آینده تشدید شده است. نوجوانان به دلیل اینکه باید هویت خود را شکل دهند و طراحی زندگی آینده خود از لحاظ تحصیلی، شغلی، ارتباطی انجام بدهند نگرانی‌شان از جنس خاصی برخوردار است.

«همش به این فکر می‌کنم که آینده من چی میشه. کار، تحصیل، ازدواج و... گاهی اوقات از شدت فکر کردن به این مسائل خوابم نمی‌گیره و تا ساعات زیادی بیدار می‌مونم».

«ترسم از اینکه که آینده‌ای که خودم در ذهنم تصور می‌کنم برام پیش نیاد».

() فکر می‌کنم آینده بدی دارم. نمیدونم چرا ولی این حس بد رو دارم و این افکار هم دائم تو ذهنم رژه میرن».

توجه به گذشته: تعدادی از نوجوانان گذشته خود را مبهم دانسته و خواستار تغییر گذشته بودند. تعدادی دیگر نیز آرزو می‌کردند که یکاش می‌توانستند سرنوشت خود را تغییر بدهند. تعدادی دیگر نیز دوست داشتند خانواده خود را تغییر دهند. متن مصاحبه‌ها بیانگر ناراحتی آنان نسبت به گذشته بود:

«خیلیها درباره گذشته خودشون چیزی نمی‌دونن و معمولاً تا چندین سال خبری همیشه. این خودش آدمو داغون میکنه که چی باعث شده که ما اینجا باشیم».

«اگر می‌تونستم گذشته‌ام رو تغییر می‌دادم. گذشته نکستی که باعث وبانی وضع فعلی ماست».

«کاش میشد پدر و مادر و سرنوشتم رو تغییر بدم. کاش و کاش و کاش...».

نشخوار فکری درباره نوجوانی: نوجوانی دوره انتقال از کودکی به بزرگسالی است که به رشد و تغییر در حیطه‌های بیولوژیکی، شناختی، عاطفی و اجتماعی می‌انجامد. تعداد کمی از دختران از نوجوانی خود راضی و در مقابل تعداد زیادی از آنان نوجوانی خود را بی‌ثمر و ناامیدکننده می‌دانستند. زیرا خود نوجوانی به دلیل اینکه بین کودکی و بزرگسالی قرار دارد نوعی تنش و سرگردانی برای نوجوان به همراه دارد چه برسد به اینکه از خانواده مبدأ هم جدا و در شبانه‌روزیها زندگی کنند. متن مصاحبه دختران گویای نظرات آنهاست.

«نوجوانیم تقریباً خوب می‌گذره. به هر حال میگذره چه ما بخوایم و چه نخوایم».

«نوجوانی خودم رو گاهی بسیار خسته کننده می دونم. می دونید یک تکرار و عدم تنوع در زندگی ما در این خانه ها وجود داره همین آدمو خسته میکنه».

«نوجوانیم رو با بی حوصلگی و بی انگیزگی می گذروم. نمیدونم چرا ولی فقط می خوام بگذره حوصله هیچ کاری رو هم ندارم هرروز بدتر از دیروز».

فکر کردن به دلایل بی سرپرستی: عوامل بسیاری در بی سرپرستی کودکان و نوجوانان تأثیرگذار است. عواملی چون فقر، اعتیاد، طلاق و مرگ والدین. در بین این عوامل دختران نوجوان دلایل بی سرپرست شدن خود را چند عامل می دانستند که دائم به آنها فکر نیز می کنند.

«خودخواهی یک نفر از اعضا سرنوشت کل خانواده رو به خطر می اندازه. آرزو می کنم اگر زن و مردی احساس می کنن شرایطش رو ندارن بچه دار نشن».

«اگر الان پدر و مادرمون به سمت مواد یا هر چیز دیگه ای نمی رفتن شاید می تونستن ما رو نگه دارن».

«تنها مشکل خانواده من مشکل مالی بود که نتونستن ازم سرپرستی کنن. یعنی اگر به اونها کمک میشد شاید الان منم پیش خونوادم بودم».

«اگه می تونستم شرایط ازدواج و طلاق رو تغییر می دادم. قوانینی وضع می کردم که هرکسی نتونه به راحتی بچه دار بشه و رهانش کنه یا اینکه طلاق بگیره».

دغدغه ها و دل مشغولیاها: دغدغه ها و دل مشغولیاها یکی از مقوله های ساخته شده از مصاحبه ها بود. نوجوانان به دغدغه ها و دل مشغولیاها و افکاری که ساعات زیادی از روز یا هفته ذهن آنها را مشغول کرده یا می کند اشاره داشتند.

«دوست دارم برگردم خونه پیش خانواده‌ام. نمی‌دونم اتفاق می‌افته یا نه ولی روزی نیست که به این مساله فکر نکنم».

«بیشترین چیزی که افکارم را به خودش مشغول کرده آرزوی بیرون رفتن از اینجا‌ست. اینجا هر قدر هم که خوب باشه ولی باز محدودیت‌هایی داره که دلت می‌خواد از دست اون‌ها خلاص بشی».

«دوست ندارم دوستانم برام دلسوزی کنن یا بهم ترحم کنن. فکر کردن به اینکه کسی با دید ترحم‌آمیز به من نگاه کنه ناراحت‌کننده‌ست».

«می‌دونید که ما ساعات زیادی رو در این خانه‌ها هستیم و وقت خالی خیلی داریم لذا خیلی از اوقات با همین فکرها سپری میشه، فکر کردن به آینده، تحصیل، خانواده و...».

۶- نیازها

ششمین مضمون نیازهاست که شامل نیازهای عاطفی، نیازهای مادی، نیاز به تفریح، نیاز روانی، فقدان خانواده مبدأ می‌شود. نگاهی به این نیازها نشان می‌دهد که این موارد تا حدودی شبیه به نیازهایی است که مزلو^۱ آنها سخن گفته است.

نیازهای عاطفی: تحقیقات نشان داده‌اند نیازهای عاطفی و روانی در مرتبه اول نیازهای دختران نوجوان است (اسماعیلی و ربیعی، ۲۰۰۸). همان‌طور که متن مصاحبه‌های دختران نشان داد نیازهای زیستی مثل خوراک و پوشاک و سرپناه در خانه‌ها ارضاء می‌شود و آن چیزی که خلأ آن برای این افراد احساس می‌شود نیازهای عاطفی است.

1. Maslow

«کمبود محبت را به شدت احساس می‌کنم. مربیانمون هرچقدر هم بهمون محبت کنن جای محبت پدر و مادرمون رو نمی‌گیره».

«خیلی مهمه که نیازهای احساسی و عاطفیت رو ارضا کنی وگرنه غذا و خواب اینجا مشکلی نداره اون چیزی که اینجا پیدا نمیشه عاطفه پدرمادری است».

«نیاز دارم به وقتهایی با کسی حرفای خصوصی بزنم طوری که کسی قضاوتت نکنه. اینو فقط مادرا می‌تونن انجام بدن نه مربیا».

نیازهای مادی: با وجود اهمیت فراوان نیازهای روانی و عاطفی، نباید از اهمیت نیازهای مادی و مالی این دختران غافل بود. به‌رحال شرایط اقتصادی خانه‌ها و محدودیت منابع دولتی امکان پاسخگویی به تمامی نیازهای این افراد را غیرممکن کرده و همین امر در مصاحبه‌های دختران موردتوجه قرار گرفت.

«دوست دارم کلاسهای موردعلاقه‌ام برم و اونقدر زبان انگلیسی رو خوب یاد بگیرم که بتونم آیلتس بگیرم؛ اما خوب اینجا امکانش نیست چون هزینه این کلاسها بالاست و من درآمدی ندارم تا به این کلاسها برم».

«دوست دارم فقط پول داشته باشم. یه پول میلیاردی. اونوقت میشه همه چیو تغییر داد شاید می‌تونستم خانواده‌ام رو دوباره جمع کنم».

«یکی از دغدغه‌هام، دغدغه مالیه. خوب می‌دونید اینجا محدودیت داره اینکه بنخواهی لباسهای موردعلاقه‌ات رو بخری، یا گوشی تلفن همراه داشته باشی یا بری باشگاه ورزشی و... همه نیاز به پول داره و ما این شرایط رو نداریم».

نیاز تفریح: نیاز به گردش و تفریحات و سرگرمی از جمله نیازهایی بود که دختران

نوجوان مورد مصاحبه درباره آنها صحبت کرده‌اند.

«اگر پول داشتم حتماً باهاش گردش و مسافرت می‌رفتم.»

«خیلی دوست دارم برم سفر ترکیه، قشم، اصفهان، شیراز و کاشان.»

«یکی از دغدغه‌ها این است که نمی‌تونم خودم رو سرگرم کنم. یعنی امکاناتش رو نداریم یک تلویزیون داریم که باید خودمون رو باهاش مشغول کنیم اما سفر، رستوران و باشگاه ورزشی و... خبری نیست.»

«نیاز دارم که هدفون داشته باشم و آهنگهای مورد علاقه‌ام رو گوش بدم. در واقع نداشتن امکانات تفریحی از دغدغه‌هاست.»

نیاز به همدلی: نیازهای روانی از جمله همدلی از مهم‌ترین نیازهای دختران نوجوان است. نگاهی به متن مصاحبه‌های این افراد گویای نیاز این دختران نوجوان به همدلی از سمت دیگران علی‌الخصوص خانواده‌هایشان است. محروم بودن از حمایت و پشتیبانی خانواده باعث شده که نیاز به حمایت و همدلی به یکی از مهم‌ترین نیازهای این دختران تبدیل شود.

«من به احتیاج به کسانی دارم که پشتم باشن و ازم حمایت کنه...»

«داشتن آرامش کامل از نیازهاییه که دارم.»

«نیاز به داشتن همدل و هم‌زبان از نیازهای منه. یعنی که یکی باشه که تو رو بفهمه.»

«به‌عنوان دختر نوجوانی که در خانه‌ها زندگی می‌کنم نیاز به همدردی دارم. مراقبای ما آدمای خوبی‌اند ولی هیچکدوم جای ما نیستن و نمی‌تونن بفهمن ما»

چی می‌کشیم».

نیاز به خانواده مبدأ: اهمیت وجود خانواده امری انکارناپذیر است و به همین دلیل فقدان و نبود خانواده مسلماً بر نوجوان تأثیرگذار خواهد بود. خانواده اساس تشکیل جامعه و حفظ عواطف انسانی است و درعین حال خانواده یکی از عوامل مؤثر در رفتار فرد است. نگاهی به متن مصاحبه نوجوانان بیانگر این نکته است:

«من دوست دارم هیچ فرزندی بدون پدر و مادر و هیچ پدر و مادری به دور از فرزندانشون نباشن».

«راستش بیشتر کمبود ما بچه‌ها پدر و مادر ماست که هیشکی نمیتونه جای اونو پر کنه».

«نیاز دارم به اینکه یه نفر مثل مادر بهم محبت کنه و یک پدر باشه که نیازهام رو برآورده کنه و ازم حمایت کنه».

«توی خانه‌های شبانه‌روزی دوری از خانواده‌ام خیلی اذیت می‌کنه».

«حالا که خونواده اصلیم رهام کردند آرزو دارم یه خانواده خوب من رو به سرپرستی قبول کنن تا یه خانواده خوب داشته باشم».

«از همه بیشتر کمبود مادر اذیت می‌کنه. یه چیزهایی هست که آدم فقط میتونه به مادرش بگه و خوب وقتی مادر نباشه به کی بگیم؟».

۷- نگرانی نسبت به اجتماع

هفتمین مضمون برساختی نگرانی نسبت به اجتماع است که شامل انگ اجتماعی و

ارتباط اجتماعی است. نگرانی نسبت به واکنشهای اجتماع نوعی اضطراب اجتماعی است که با ترس پایدار و بارز از یک یا چند موقعیت اجتماعی که فرد در آن یا با افراد ناآشنا مواجه است یا ممکن است مورد کنجکاوی قرار گیرد، مشخص می‌شود (انجمن روان‌پزشکی آمریکا، ۲۰۱۵).

انگ اجتماعی: انگ، شرایط حاکی از برچسب‌زدگی است. به‌گونه‌ای که فرد از محیط خود بنا به دلایل فیزیکی و روانی متمایز شده و در حالت وصله‌ناجور بودن قرار می‌گیرد (مهدیلوی و ضیایی‌راد، ۲۰۱۹). بسیاری از این دختران نوجوان به دلیل ترس از طرد شدن توسط جامعه و مردم، بی‌سرپرست بودن خود را از دیگران پنهان می‌کنند. زیرا نگران قضاوت و طرد شدن از سوی مردم هستند. متن مصاحبه‌های آنان گویای این نکته است:

«می‌ترسم به خاطر زندگی در خانه‌ها از جامعه طرد بشم. وقتی مردم می‌فهمند ما بی‌سرپرست هستیم یک‌جور دیگه نگاهمون میکنن انگار ما آدم‌خور هستیم».

«از این می‌ترسم که در اجتماع انگشت‌نمای دیگران بشم که چرا در بهزیستی بودم».

«از قضاوت جامعه و دیگران می‌ترسم و همیشه نگرانم که مبادا دیگران متوجه زندگی ما در بهزیستی بشن».

ارتباط اجتماعی: تعامل و ارتباط اجتماعی به معنای ایجاد رابطه بین دو نفر یا بیشتر است که منجر به واکنشی میان افراد می‌شود (بهزادفر و طهماسبی، ۲۰۱۳). یکی از نگرانیهای دختران این بود که دوستان خود را به خاطر زندگی در خانه‌ها از دست بدهند. همچنین آنها به محدودیتهایی که در خانه‌ها برای ارتباط با دوستان خود دارند نیز اشاره کرده‌اند.

«از این می‌ترسم که جلوی دوستانم لو برم بچه شبانه‌روزی هستم. این‌طوری احتمال داره اونا هم منو ول کنند و دیگه مثل سابق با من رابطه نداشته باشند».

«نیاز دارم با دوستانم ارتباط صمیمانه برقرار کنم و کنارشون باشم. حتی دوست دارم گاهی اوقات برم خونه شون. حتی برای چند ساعت ولی خوب همیشه. چون اگه اونا هم بخوان بیان خونه ما اونوقت من چی جواب بدم؟ چطوری بگم من تو شبانه روزی زندگی می‌کنم».

«مثل یه بچه عادی نمی‌تونیم با دوستانمون بیرون بریم. یا مثلاً تولدشون بریم خونه شون».

۸- جهت‌گیری به سمت آینده موفق

هشتمین مضمون جهت‌گیری نسبت به آینده موفق است که شامل استقلال، امیدواری، اهمیت سالم زندگی کردن و اهداف تحصیلی است. این مضمون در واقع به هدف‌گذاری، تلاش و درنهایت امید به آینده‌ای پر از موفقیت که در انتظار آنهاست اشاره دارد. **استقلال:** دختران نوجوان به اهمیت مستقل شدن اشاره داشتند. استقلال از آنان از طریق یافتن شغل دلخواه، خرید خانه و داشتن پس‌انداز و سرمایه‌گذاری حاصل شود. در صورت مستقل شدن آنها می‌توانند زندگی شخصی و دلخواه خود را بسازند و تجربه کنند. نگاهی به متن مصاحبه‌ها بیانگر این نکته است:

«دوست دارم یک کار داشته باشم تا بتونم فردی مستقل بشم و توی حساب مالی‌ام اینقدر پول داشته باشم که بتونم همه نیازهای خودم رو برطرف کنم».

«من به شغل خوبی که باعث موفقیتیم بشه فکر می‌کنم. چون تا کار و درآمد نداشته باشی نمی‌تونی موفق بشی و پیشرفت کنی».

«دوست دارم یه خونه مستقل برای خودم داشته باشم تا هر جور که دوست

داشتمم زندگی کنم از این همه امرونی و قوانین خانه‌ها خسته شدم».

«اگر پول زیاد داشتمم حتماً سرمایه‌گذاری می‌کردم تا آینده مو بسازم و دیگه نگرانی مالی نسبت به آینده خودم و بچه‌هام نداشته باشم».

امیدواری: امید به آینده روشن و موفق مقوله‌ای بود که در گفته‌های بسیاری از دختران وجود داشت. امیدواری حالت انگیزشی ذهنی و مثبت است که بر اساس برنامه‌ریزی برای رسیدن به هدف اتفاق می‌افتد (ارن و یسیلبورسا، ۲۰۱۹). دختران نوجوان اذعان داشتند که با وجود تمام سختی‌هایی که وجود داشته اما هنوز با امید و توکل به خدا می‌توان آینده روشن و موفقی برای خود ساخت.

«آینده خودم رو خوب و روشن تصور می‌کنم و امیدوارم که به هدفام برسم. اگر امید نداشتمم به زندگی فعلی‌ام خاتمه می‌دادم».

«من فکر می‌کنم یه آینده عالی با موقعیت خیلی خوب که خودم خیلی دوستش دارم در انتظارمه یعنی امیدوارم که بهش برسم».

«اگر می‌خواستم خونه‌ای که در اون زندگی می‌کنم رو بکشم یک خانه می‌کشیدم که روشن و نورانیه و خدایی که همیشه مراقب ماست و از خونه ما با دست‌های محافظت می‌کنه».

«صبر، توکل به خدا تجربه من از زندگی در خانه‌ها بوده است».

اهمیت سالم زندگی کردن: داشتن زندگی سالم و سالم زندگی کردن از مواردی بود که دختران به آن اشاره داشتند. همچنین اذعان داشتند که تا جای ممکن از تصمیماتی که

پشیمانی به همراه خواهد داشت و آنان را از زندگی سالمی که به آن نیاز دارند دور می‌کند، گریزان‌اند.

«یکی از تجربه‌هایم درست زندگی کردنه. مسیر درست رو انتخاب کردن؛ که بعدش پشیمون نشم چرا این کار رو کردم به‌رحال ما دخترا شرایطمون با پسرا متفاوته و یک جاهایی حق اشتباه کردن نداریم».

«تمام سعی‌ام رو می‌کنم که از تصمیمات و انتخابهای اشتباه دوری کنم».

«تفکر من اینطوره که باید زندگی سالم و بی‌دردسری داشته باشم و از مسیر غلط و کارهای غلط فاصله بگیرم».

اهداف تحصیلی: با توجه به بازه سنی دختران نوجوان بسیاری از آنان در انتظار کنکور بودند و دغدغه قبولی در دانشگاه و رشته موردعلاقه‌شان را داشتند. درعین حال داشتن اهداف تحصیلی از مواردی بود که بیشتر این دختران به آن اشاره می‌کردند و درواقع هدف‌گذاری تحصیلی برای موفقیت خود در آینده داشتند.

«یکی از دغدغه‌های الانم درس خوننده چرا که راه موفقیت آینده من از مسیر دانشگاه و رشته تحصیلی خوب می‌گذره».

«مهم‌ترین ترس الانم قبولی دانشگاهه. چون این مسیر زندگی رو تغییر میده وگرنه این بدبختی ما تمومی نداره و تنها راه تغییر زندگی قبولی در دانشگاه و بعد کار خوبه».

«دغدغه من الآن فقط و فقط کنکور امساله».

«افکارم بیشتر روی قبولی در درسهام متمرکزه».

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی تجربه زیسته دختران نوجوان از زندگی در خانه‌های شبانه‌روزی تحت نظارت بهزیستی رشت در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ انجام شد. اولین مضمون در یافته‌ها عواطف منفی بود که خود شامل سه مقوله فرعی رهاشدگی، ترسها و غمگینی است. یافته‌های پژوهش حاضر با پژوهش خدابخشی کولایی و همکاران (۲۰۱۴)، دورالپ و چیچک اوغلو (۲۰۱۳)، شفیق و همکاران (۲۰۲۰)، باوی و خدابخشی کولایی (۲۰۱۶)، بهروزی‌فر و همکاران (۲۰۱۹) و خورمهر و همکاران (۲۰۲۰) همسو بود. بسیاری از دختران نوجوان احساس رهاشدن داشتند. این حس رهاشدگی با احساس نداشتن حامی و بی‌کسی و در نهایت احساس تنهایی همراه بود. کودکانی که در مراکز زندگی می‌کنند و مدام سرپرستان عوض می‌شود ممکن است طرح‌واره رهاشدگی در آنها شکل بگیرد. این افراد بیان می‌کنند که همیشه تنها هستند، هیچ‌کس آنها را دوست ندارد و از تنهایی می‌ترسند. فوت والدین یا ترک شدن توسط آنان در سنین کودکی و زندگی در مؤسسات شبانه‌روزی از ریشه‌های تحولی طرح‌واره رهاشدگی است (یانگ و کلوسکو، ۲۰۰۳؛ ترجمه حمیدپور و همکاران، ۲۰۱۷). دخترانی که در سنین کودکی به بهزیستی سپرده شده‌اند همواره با احساس رهاشدن یا طرد شدن دست‌وپنجه نرم می‌کنند.

این دختران ترسهای مختلفی مثل ترس از شکست، ترس از مریض شدن، ترس از تنهایی، ترس از نداشتن خانواده، ترس از عدم موفقیت و نرسیدن به آرزوها را گزارش کردند. هر فردی در زندگی خود با ترسهایی روبه‌روست که سعی در کنار آمدن با آنها را دارد. این دختران نوجوان نیز ترسهایی از جمله ترس از شکست، ترس از عدم موفقیت، ترس از پلیس و مأمور، ترس از دست دادن افراد مهم و ... را گزارش کردند. از سویی دیگر ترس

از تنهایی در برخی از این دختران را می‌توان ثمره سالها زندگی جمعی دانست. در این بین ترس از نداشتن خانواده تنها ترسی است که مخصوص این دختران است. ترس از اینکه مبدا هیچ‌وقت نتوانند خانواده‌ای خوب داشته باشند و به عبارتی دیگر از این می‌ترسند که نتوانند زندگی در خانواده‌ای خوب و صمیمی را تجربه کنند و در صورت تداوم این ترس می‌تواند منجر به بدبینی نسبت به آینده شود که در تحقیق رضانی و همکاران (۱۳۰۱۸) نیز بدان پرداخته شده است.

عواطف منفی مثل غمگینی با تظاهراتی شامل گریه کردن و بی‌حوصلگی از دیگر مقوله‌های ذیل تجارب این دختران است. تجربه بسیاری از دختران از جدایی از والدین و نداشتن دل‌خوشی و نبود خانواده باعث بی‌حوصلگی و کم‌طاقتی این دختران و پناه‌بردن به اشک و گریه و غمگینی شده است. این یافته با پژوهش مارگوب و همکاران (۲۰۰۶) و تحقیقات ساراسوات و اونیزا (۲۰۱۷) همسو بود. آنها نشان دادند که اختلال‌های روانی همچون غمگینی و افسردگی در میان کودکانی که در پرورشگاهها زندگی می‌کردند وجود دارد. از آنجایی که افسردگی معطوف به گذشته و فقدانهای مرتبط با گذشته و نیز ناتوانی فرد از تغییر اوضاع است به نظر می‌رسد که این تجربه در این دختران طبیعی باشد زیرا آنها فقدانهایی در گذشته داشته و از تغییر اوضاع به شکل مدنظرشان ناتوان هستند و نوعی درماندگی و انفعال را تجربه می‌کنند. بنابراین خلق پایین و غمگین یکی از حالات روان‌شناختی تجربه‌شده توسط دختران است که نیازمند توجه و طراحی مداخلات درمانی است.

دومین مضمون در یافته‌ها توانمندی روانی است که خود شامل سه مقوله توافق و سازگاری، یاری‌رسانی به دیگران و اراده مندی است. یافته‌های این تحقیق با تحقیقات شجاعی باغینی و بهرامی (۲۰۱۹)، بوستینور و همکاران (۲۰۲۰) و امبارسری (۲۰۱۷) همسو است. منظور از توافق و سازگاری رعایت قوانین خانه‌ها، هماهنگی و سازگاری و درک متقابل بین بچه‌هاست. توانایی کنار آمدن با یکدیگر و از سویی دیگر درک متقابل بین دختران

نوجوان حاصل تجربه مشترک زندگی شان در خانه‌ها است. توانایی‌هایی همچون سازگار شدن با یکدیگر و تحمل سلیقه‌های مختلف و از طرفی رعایت و پذیرفتن شرایط و قوانین خانه‌ها؛ را می‌توان از توانمندی‌های روانی این دختران نوجوان برشمرد. پژوهش شجاعی باغینی و بهرامی (۲۰۱۹) نشان داد که ادراک شایستگی، رابطه منفی و معناداری با اضطراب و احساس تنهایی دارد. امبارسری (۲۰۱۷) نشان داد که امید و ترغیب سایر دوستان به زندگی و پذیرش آن جزء تجربه زیسته ساکنین پرورشگاه‌هاست. این بچه‌ها تلاش می‌کنند تا به دیگران کمک کنند تا به زندگی امیدوارانه ادامه دهند. منظور از یاری‌رسانی کمک به بچه‌های خانه‌ها، کمک به افراد نیازمند، علاقه به رفع مشکلات و درک دیگران است. این دختران خوشبختی و آرامش را سهم تمام مردم می‌دانند. زیرا زندگی جمعی مستلزم همکاری و تعاون به یکدیگر است. زندگی در این خانه‌ها باعث تراحم امیال و تعارضاتی می‌شود که باید برای زندگی بهتر و گروهی بر این مسائل در قالب یاری‌رسانی غلبه کرد. مقوله اراده‌مندی نیز با یافته‌های تحقیق بوستینور و همکاران (۲۰۲۰) و فریمپونگ-مانسو (۲۰۲۰) همسو است. بوستینور و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند نوجوانانی که به‌جای خوابگاه در یک خانه زندگی می‌کنند احساس می‌کنند می‌توانند با قدرت و اراده‌مندی به سمت اهداف خود بروند. منظور از اراده تلاش برای موفقیت و رسیدن به هدف و قوی بودن در برابر مشکلات است. درواقع این دختران با وجود تمام مشکلات، هدفمند بوده و علاوه بر صبوری و تحمل مشکلات برای رسیدن به اهداف بزرگشان تلاش می‌کنند. در همین زمینه فریمپونگ-مانسو (۲۰۲۰) نیز به چهار مضمون شبکه حمایت اجتماعی، درک قابلیت‌های شخصی، آمادگی برای بزرگسالی و روابط مثبت رسید.

سومین مضمون دیدگاه نسبت به زندگی است که شامل دیدگاه نسبت به بیرون از خانه‌ها و دیدگاه درباره خانه‌ها است. دختران در مقایسه با زندگی بیرون از خانه‌ها، تلقی و درکی راجع به زندگی داشتند. دختران دیدگاه مثبت و درعین‌حال منفی نسبت به زندگی بیرون

از خانه‌ها داشتند. این یافته با تحقیقات برقی ایرانی (۲۰۲۰)، خورمهر و همکاران (۲۰۲۰)، همسو است. بسیاری از دختران دیدی واقع‌بینانه نسبت به زندگی بیرون از خانه‌ها داشتند و علاوه بر اینکه زندگی بیرون از خانه‌ها را آزاد و به دور از قوانین خانه‌ها می‌دانستند اما درعین حال از سختیها و مشکلاتش نیز غافل نبودند. در این بین تعداد کمی از دختران نیز فقط مزایای زندگی بیرون از خانه‌ها را می‌دیدند. در همین راستا برقی ایرانی (۲۰۲۰) با طراحی درمانی تلاش کرد تا نگرش به زندگی در نوجوانان بدسرپرست را تغییر دهد. خورمهر و همکاران (۲۰۲۰) نیز در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که افراد ساکن در کنار خانواده در مقایسه با ساکنین خانه‌های شبانه‌روزی نگرش بهتری نسبت به زندگی دارند. نگرش به زندگی در خانه‌های شبانه‌روزی نیز قابل توجه است. این دیدگاه شامل رضایت، نارضایتی، رفاه و راحتی، سخت بودن، رفع نیازهای مادی و آرامش و امنیت است. این یافته‌ها با پژوهش بوستینور و همکاران (۲۰۲۰) و بهروزی فر و همکاران (۲۰۱۹) همسو است. بوستینور و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند اغلب نوجوانانی که در مکانهایی شبیه به خانه زندگی می‌کنند دارای سطح شادی و نشاط بالایی هستند که با رضایت بیشتر دختران نوجوان مورد مصاحبه از زندگی در خانه‌ها همسو بود. بهروزی فر و همکاران (۲۰۱۹) نیز نشان دادند که نوجوانان ساکن در خانه‌ها نسبت به زندگی با وجود تمام محدودیتها رضایت دارند. کریستینسدوتیر (۲۰۰۴) نیز به نتایج مشابهی دست یافت. پرومال و کسیرام (۲۰۰۹) نیز نشان دادند افراد ساکن در مراکز برای تأمین مالی، تفریحات اجتماعی و برگزاری انواع جشنها تجربه مثبتی از زندگی دارند. در واقع می‌توان گفت که امنیت و آرامش و تأمین نیازهای اولیه و حضور مربیانی دلسوز باعث شده زندگی در این خانه‌ها برای بسیاری از این دختران نوجوان دوست‌داشتنی باشد. البته تعداد کمی نیز بودند که احساس نارضایتی داشتند. زیرا زندگی در خانه‌ها سطح سلامت روانی و شادکامی را در نوجوانان کاهش می‌دهد (باوی

و خدابخشی کولایی، ۲۰۱۶). این مورد با نتایج تحقیق شوالگا و همکاران (۲۰۱۶) و کریمی و همکاران (۲۰۱۶) همسو است. آنها نشان دادند که زندگی در خانه‌های شبانه‌روزی و محرومیت از خانواده آسیب‌هایی در عملکردهای خودنظمی، سطح جامعه‌پذیری و تغییراتی در خودانگاره، چشم‌انداز زندگی ایجاد می‌کند. کریمی و همکاران (۲۰۱۶) نیز نشان دادند زندگی در خانه‌ها رضایت از زندگی را کاهش می‌دهد. درعین‌حال، دیدگاه برخی از دختران درباره زندگی بیرون از خانه‌ها بسیار منطقی و معقولانه است. آنان دیدی همه‌جانبه نسبت به زندگی بیرون از خانه‌ها دارند یعنی مزیتها و معایب آن را باهم در نظر می‌گیرند؛ اما دراین‌بین بسیاری از دختران نظر کاملاً مثبتی درباره زندگی خارج از خانه‌ها دارند و فقط تعداد کمی به سختی‌هایی که در خارج از خانه‌ها ممکن است وجود داشته باشد توجه دارند.

چهارمین مضمون فقدان مهارت مقابله‌ای است که شامل مشکلات رفتاری، نگرانی نسبت به آینده، زندگی گروهی و مشکلات آن است. یافته‌ها با پژوهش‌های سلیفو و نچبا (۲۰۱۴)، محمدزاده و همکاران (۲۰۱۸)، محبی و همکاران (۲۰۱۲)، باوی و خدابخشی کولایی (۲۰۱۶)، جانستن (۲۰۱۵)، مکیم و همکاران (۲۰۱۹)، کار و همکاران (۲۰۱۸) و فریمپونگ-مانسو (۲۰۲۰) همسو بود. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت که زندگی جمعی و سازگاری‌های مربوط به آن و از سویی قرار گرفتن در مقطع سنی نوجوانی می‌تواند باعث برخی اختلالات رفتاری و پرخاشگری بین این دختران شود. پرخاشگری در بین دختران به صورت دعوا بین بچه‌ها نمود دارد. حصارسرخ و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند پرخاشگری کودکان بدسرپرست بیش از کودکان عادی است. به همین دلیل فرج‌زاده و همکاران (۲۰۱۲) با طراحی برنامه‌ای، میزان پرخاشگری پسران پرورشگاهی کاهش دادند. سابینا و همکاران (۲۰۲۱) نیز تلاش کردند تا میزان خودکنترلی این افراد را افزایش دهند.

پدیده مهم دیگری که ذهن این دختران نوجوان را درگیر می‌کند نگرانی نسبت به آینده بود. این موضوع مخصوصاً برای دخترانی که در سنین نزدیک ۱۸ سالگی قرار دارند بیشتر

هویداست. ترس از تنهایی پس از ترک و خروج از خانه‌ها، نداشتن آمادگی برای زندگی خارج از خانه‌ها، دغدغه نداشتن سرپناه و وابستگی و ترس ناشی از جدایی از بچه‌ها پس از ترک خانه‌ها از جمله مهم‌ترین دغدغه این افراد است. فریمپونگ-مانسو (۲۰۲۰) در تحقیق خود به شبکه حمایت اجتماعی، آمادگی برای بزرگسالی و ورود به اجتماع و روابط مثبت اشاره کردند. شوالگا و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند که زندگی در خانه‌ها بی‌اعتمادی به جهان، نگرش خاص به آینده و چشم‌انداز زندگی را ایجاد می‌کند که این مؤلفه‌ها چشم‌انداز فرد به زندگی در بیرون از خانه‌ها را متأثر می‌کند. بهروزی‌فر و همکاران (۲۰۱۹) نیز در تحقیق خود به نتایج مشابهی رسیدند. ترک خانه‌ها و خروج از آنها و جدایی از افرادی که سالها با هم زندگی کرده‌اند و از سویی دیگر مشکلات پس از ترک خانه‌ها همچون دغدغه سرپناه و مشکلات فراوان زندگی تنها و مستقل در بیرون از خانه‌ها، آمادگیهای خاصی را می‌طلبد. زندگی گروهی و مشکلات آن نیز مستلزم داشتن مهارتهایی است که این دختران فاقد آنها هستند. منظور از مشکلات زندگی گروهی، شلوغی و سروصدای خانه‌ها، زندگی پرجمعیت و سخت بودن زندگی دست جمعی به لحاظ تعارض منافع است. زندگی جمعی علاوه بر مزایایی که دارد معایبی نیز دارد. زندگی در سروصدا و یا حتی درس خواندن در شلوغی و از سوی دیگر مدارا با دخترانی دیگر که هر یک ویژگیها و خصوصیات خودشان را دارند به انعطاف‌پذیری و تحمل نیاز دارد که این بچه‌ها فاقد این مهارتهای مقابله‌ای بودند. پنجمین مضمون درگیری ذهنی و فکری است که خود شامل دیدگاه نسبت به خانواده خود، نگرانی از آینده، توجه به گذشته، نشخوار فکری درباره نوجوانی، فکر کردن به دلایل بی‌سرپرستی و دغدغه‌ها و دلمشغولیها می‌شد. این یافته با تحقیقات شوالگا و همکاران (۲۰۱۶) و بهروزی‌فر و همکاران (۲۰۱۹) همسو است. این دیدگاه شامل دید منفی، ابهام، بی‌تفاوتی و بعضاً نظر و دید مثبت است. بسیاری از این دختران به واسطه رهاشدن توسط والدینشان و نداشتن خانواده، دیدی منفی نسبت به آنان دارند. ناشناخته بودن پدر و مادر و

عدم آگاهی درباره آنها باعث ابهام و بی تفاوتی نسبت به خانواده شده است. دخترانی که به خاطر فقر و یا مسائلی از این قبیل مجبور به جدایی از خانواده شده‌اند دیدی مثبت نسبت به خانه‌ها دارند. تحقیقات نشان داده‌اند که اضطراب و استرس تصمیم‌گیری برای آینده در بین افراد ساکن در خانه‌های شبانه‌روزی بیشتر است (شفیق و همکاران، ۲۰۲۰). برقی ایرانی (۲۰۲۰) نیز نشان داد که نگرش به زندگی فعلی و آینده در این افراد منفی است. بشرپور و همکاران و رضانی و همکاران (۲۰۱۸) (۲۰۱۵) نیز نشان دادند که افراد ساکن در خانه‌ها نسبت به زندگی آینده ناامیدند. منظور از نگرانی از آینده، ترس از آینده، ابهام درباره آینده، ترس از نداشتن آینده دلخواه و دید منفی نسبت به آینده است. نگرانی و ابهام از آینده‌ای که هنوز نیامده است در بسیاری از این دختران وجود دارد. ترس از اینکه مبدا به خاطر گذشته‌ای سخت که هیچ تقصیری در ایجاد آن نداشتند نتوانند آینده دلخواه خود را بسازند و این احساس تا جایی پیش می‌رود که حتی گاه به دید منفی نسبت به آینده در بعضی از این دختران می‌انجامد. همان‌گونه که شوالگا و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند زندگی در خانه‌ها باعث بی‌اعتمادی به جهان و چشم‌انداز تاریک نسبت به زندگی می‌شود. توجه زیاد به گذشته نیز در این افراد زیاد دیده می‌شود. منظور از گذشته ابهام و تغییر گذشته و تغییر خانواده و سرنوشت است. برای بسیاری از دختران، گذشته و خانواده‌شان بزرگ‌ترین راز زندگی‌شان است. گذشته مبهم یکی از مهم‌ترین مشغله‌های ذهنی آنهاست. گاه به این فکر می‌کنند که اگر می‌توانستند خانواده و یا حتی سرنوشت خود را تغییر بدهند چه اتفاقی می‌افتاد و زندگی‌شان چگونه می‌شد. نشخوار فکری راجع به نوجوانی و چگونگی سپری شدن آن نیز در این افراد مشهود بود. نوجوانی با تغییرات عمده در زمینه‌های جسمی، اخلاقی، شناختی و اجتماعی همراه است. بسیاری از این دختران از نوجوانی خود رضایت داشتند و تعداد دیگری از آنان نوجوانی خود را بی‌ثمر و ناامیدکننده می‌دانستند. همچنین توجه به دلایل بی‌سرپرستی نیز

دغدغه ذهنی آنها بود. دلایل و عوامل بسیاری بر بی‌سرپرستی نوجوانان تأثیرگذار است؛ از فوت و طلاق والدین گرفته تا اعتیاد و فقر خانواده. دلایل بی‌سرپرست شدن این دختران از نظر آنها به چند عامل مهم تقسیم می‌شود که مهم‌ترین آنها اعتیاد والدین است. خودخواهی و عدم مسئولیت‌پذیری و فقر نیز جزء عوامل بی‌سرپرستی مطرح شده توسط دختران بود. درعین حال برخی دختران به قوانین ازدواج و طلاق اشاره داشتند و توجه بیشتر به این قوانین و یا حتی تغییر آن در برخی موارد را باعث کاهش فروپاشی خانواده‌ها می‌دانستند. همچنین دغدغه‌ها و دل‌مشغولیهای این دختران شامل مظلوم واقع شدن، دغدغه بازگشت به خانواده، اعتماد کردن، آرزوی ترخیص از خانه‌ها، تبعیض، قضاوت والدین، دغدغه سلامتی و ترحم دیگران است. دغدغه‌ها و دل‌مشغولیهای این دختران نوجوان عموماً حول محور خانواده، محل زندگی و مسائل مربوط به زندگی در خانه‌ها قرار داشت. با توجه به وضعیت زندگی این افراد به نظر می‌رسد که احساس و تجربه این مورد یعنی مشغولیت ذهنی راجع به خانواده و بازگشت به آن واکنش طبیعی آنان به این پدیده باشد. بعضی از این دختران احساس می‌کنند که به خاطر شرایطی که در آن هستند مورد ظلم قرار گرفته‌اند. بعضی دیگر از دختران که به دلایلی همچون فقر والدین از خانواده خود جدا شده‌اند دغدغه بازگشت نزد خانواده خود را دارند و عده‌ای نیز تمام آرزویشان این است که از خانه‌ها ترخیص شوند تا آزادی را در زندگی بیرون از خانه‌ها تجربه کنند.

ششمین مضمون نیازهاست که شامل نیازهای عاطفی، نیازهای مادی، نیاز به تفریح، نیاز به همدلی و حمایت و نیاز به تعلق خانوادگی می‌شود. این یافته‌ها با تحقیق بهروزی فر و همکاران (۲۰۱۹)، تاکنی (۲۰۱۵)، پارفیلووا و والیوا (۲۰۱۶)، فریمپونگ-مانسو (۲۰۲۰) و مک کالو و الیزابت (۲۰۱۷) همسو است. خورمهر و همکاران (۲۰۲۰) بیان داشتند که وضعیت شادکامی افراد ساکن در خانه‌ها مطلوب نیست. تاکنی (۲۰۱۵) نیاز به حمایت اجتماعی را به‌عنوان اصلی‌ترین نیاز این نوجوانان معرفی کرد. مک کالو و الیزابت (۲۰۱۷) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند

که ایجاد محیط‌هایی شبیه به خانه، کم شدن تعداد افراد ساکن در مراکز، افزایش حمایت‌های فردی و گروهی جزء آرزوهای این افراد بود. منظور از نیازهای عاطفی در تحقیق حاضر کمبود محبت خانواده، نیازهای عاطفی و کمبودهای آن، نیاز به خلوت با خود و نیاز به توجه است. همان‌طور که هویداست نیازهای عاطفی این دختران عموماً حول محور خانواده می‌چرخد. دخترانی که در خانه‌ها زندگی می‌کنند مهم‌ترین نیاز خود را نیازهای عاطفی و در رأس آن نیاز به محبت والدین خود مطرح کردند. آنان یکی از مهم‌ترین کمبودهای خود را کمبودهای عاطفی و روانی می‌دانند. نیازهای مادی نیز جز اولویت‌های آنان بود. داشتن درآمد برای شرکت در کلاسهای موردعلاقه و خریدن وسایل موردعلاقه از جمله این موارد است. اهمیت تفریح نیز برای این بچه‌ها قابل توجه است. بهروزی فر و همکاران (۱۴۰۰) نیاز به تفریح، شادی و حمایت و پذیرش برای این بچه‌ها را مطرح کردند. منظور از تفریح نیز نیاز به گردش و مسافرت و داشتن سرگرمیهای موردعلاقه و امکانات تفریحی است که این بچه‌ها فاقد آن بوده‌اند. نیازهای روانی از جمله همدلی و حمایت نیز در این افراد مشهود است. فریمپونگ-مانسو (۲۰۲۰) حمایت اجتماعی را در این افراد مهم قلمداد کردند. نیاز به حمایت، نیاز به آرامش، نیاز به امنیت و ثبات، نیاز به همدلی و درک شدن از جمله مقوله‌های مهم ظاهر شده در این تحقیق است. نیازهای روانی در کنار نیازهای عاطفی از مهم‌ترین نیازهای این دختران است. نیاز به داشتن حامی و حمایت خانواده، نیاز به احترام و همدلی و درک شدن توسط جامعه و همدردی از جمله نیازهای روانی این دختران است. نیاز به داشتن امنیتی که در سایه ثبات در شرایط زندگی مهیا می‌شود نیز از نیازهای روانی این دختران است. نیاز به تعلق خانوادگی نیز در این افراد دیده می‌شود. این نکته با یافته‌های پژوهشهای یکانی‌زاد (۲۰۱۸)، شاه‌حسینی و همکاران (۲۰۱۲)، ساراسوات و اونیزا (۲۰۱۷) و دینبرگ (۲۰۱۶) همسو بود. یکانی‌زاد (۲۰۱۸) نشان داد که تأثیر خانواده بر افزایش سلامت روانی، کاهش آشفتگی روانی کودکان غیرقابل اغماض است. شاه‌حسینی و همکاران (۲۰۱۲) نیز نشان دادند که نقش خانواده در سلامت دختران نوجوان بسیار مهم است. ساراسوات و اونیزا (۲۰۱۷) نشان دادند که تلاش

برای یافتن خانواده در میان افراد مقیم در پرورشگاه دیده می‌شود. پارفلووا و والیوا (۲۰۱۶) نیز داشتن زندگی خانوادگی شاد را جزء اولویتهای نوجوانان ساکن در خانه‌ها معرفی کردند. دینبرگ (۲۰۱۶) نشان داد که این افراد همچنان به خانواده اصلی خویش دل‌بستگی دارند. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت خانواده مهم‌ترین کانون تربیت و رشد نوجوانان است و اهمیت انکارناپذیری در تکامل رفتاری و شخصیتی افراد دارد (قربان‌پور لقمجانی و همکاران، ۲۰۱۹). نبود خانواده و عدم حضور پدر، شکل‌دهی به شخصیت نوجوانان و رفع نیازهای مادی و روانی و عاطفی آنان را دشوار می‌کند. اگرچه این دختران از نیاز و آرزوی داشتن خانواده سخن گفته‌اند اما منظور آنان خانواده‌ای مناسب و دارای صلاحیت است نه خانواده‌ای آسیب‌زا. بدین‌صورت که حتی برخی از دختران با وجود داشتن خانواده به دلیل عدم صلاحیت والدین و عدم توانایی آنان در نگهداری از فرزندشان زندگی در خانه‌ها را ترجیح می‌دهند. اهمیت وجود مادر از کدهای آزاد یافت شده ذیل مقوله نیاز به تعلق خانوادگی است که انکار آن ناممکن است. بسیاری از نظریه‌پردازان علی‌الخصوص نظریه‌پردازان روابط، دل‌بستگی و روان‌کاوی به اهمیت رابطه مادر یا مراقب اولیه با کودک پرداخته‌اند. اهمیت داشتن مادر از نیازهایی بود که اکثر قریب به اتفاق دختران به آن اشاره دارند و فقدان وجود مادر را یکی از مهم‌ترین نیازهای خود می‌دانستند.

هفتمین مضمون برساختی نگرانی نسبت به قضاوت اجتماع است که شامل انگ اجتماعی و ارتباط اجتماعی می‌شود. این یافته با تحقیقات رضایی و حاجی علیزاده (۲۰۱۸)، یکانی‌زاد (۲۰۱۸)، شفیق و همکاران (۲۰۲۰)، خدابخشی کولایی و همکاران (۲۰۱۴)، برقی ایرانی (۲۰۲۰)، صفارحمیدی و همکاران (۲۰۱۷)، توپایاگاله-تیشونگیایی و همکاران (۲۰۱۰) همسو است. اولین مقوله در اینجا انگ اجتماعی است. انگ، شرایط حاکی از برچسب‌زدگی است. به‌گونه‌ای که فرد از محیط خود بنا به دلایل فیزیکی و روانی متمایز شده و در حالت وصله‌ناجور بودن قرار می‌گیرد (مهدیلوی و ضیایی‌راد، ۲۰۱۹). این نکته با پژوهشهای هارمز و همکاران (۲۰۱۰) و کلاور و همکاران (۲۰۰۸) همسو است. هارمز و

همکاران (۲۰۱۰) بدنمایی اجتماعی را یکی از تجربیات نوجوانان بی سرپرست دانستند. کلاور و همکاران (۲۰۰۸) نشان دادند کاهش بدنمایی می تواند به کاهش پیامدهای روانی منفی در میان نوجوانان بی سرپرست کمک کند. در تبیین یافته‌ها می توان گفت کسی که برچسب می خورد احساس متفاوت بودن را تجربه می کند. شفیق و همکاران (۲۰۲۰) نشان داده اند که اضطراب در بین افراد ساکن در خانه‌ها زیاد است. برقی ایرانی (۲۰۲۰) نشان داد ترس از ارزیابی منفی در نوجوانان پسر بد سرپرست قابل توجه است. مقوله دیگر مرتبط، ارتباط اجتماعی است. رضایی و حاجی‌علیزاده (۲۰۱۸) نشان دادند که مهارت‌های ارتباطی در افراد ساکن در شبانه‌روزیها پایین است. خدابخشی کولایی و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که مؤلفه‌های مهارت‌های ارتباطی در افراد ساکن در شبانه‌روزیها پایین بود.

مکیما و همکاران (۲۰۱۹) نیز به نتایج مشابهی دست یافتند. در این سطح از ارتباط اجتماعی؛ ترس از نگاه دوستان و از دست دادن آنها به خاطر زندگی در خانه‌ها، نیاز به تعامل و ارتباط با دوستان و محدودیت در ارتباط با دوستان در خانه‌ها قابل توجه است. لذا صفارحمیدی و همکاران (۲۰۱۷) تلاش کردند تا با طراحی برنامه آموزشی مهارت‌های اجتماعی این افراد را ارتقاء دهند. در تبیین یافته‌ها می توان گفت افزایش ارتباط با دوستان و پیوستن به گروه همسالان و تمایل به استقلال از خانواده از تغییرات تکاملی دوره نوجوانی است و در واقع بخشی از هویت نوجوان در گروه همسالان شکل می گیرد. همه این موارد گویای اهمیت گروه دوستان در دوره نوجوانی است. قضاوت‌های دیگران (جامعه) و ترس از طرد شدن و برچسب خوردن و از دست دادن دوستان خود به خاطر زندگی در خانه‌ها از یک سو و از سوی دیگر عدم نیاز به ترحم دیگران دو جنبه بسیار مهمی است که این دختران را وادار به پنهان کردن شرایط و محل زندگی شان می کند. با توجه به تغییر شکل خانواده سنتی در اثر طلاق و مشکلات اقتصادی مثل فقر و بیکاری و فوت والدین در اثر بیماریهای مهلک احتمال افزایش این افراد در خانه‌های شبانه‌روزی و مراکز شبه خانواده بالاست (پرومال و کسیرام، ۲۰۰۹)؛ بنابراین جامعه در شرایط

فعلی وظیفه دارد دیدی واقع‌بینانه و متعادل نسبت به این کودکان و نوجوانان داشته باشد یعنی دیدی به دور از قضاوت و ترحم. همان‌طور که قضاوت کردن باعث طرد این دختران از جامعه می‌شود ترحم نیز از سوی دیگر احساس عزت‌نفس و اعتمادبه‌نفس را در این دختران نشانه رفته و احساس شرم و انزوا را در آنان ایجاد می‌کند و پرورش می‌دهد.

هشتمین مضمون جهت‌گیری نسبت به آینده موفق است که شامل استقلال، امیدواری، اهمیت سالم زندگی کردن و اهداف تحصیلی است. این یافته‌ها با تحقیقات شجاعی باغینی و بهرامی (۲۰۱۹)، برقی ایرانی (۲۰۲۰) و بهروزی‌فر و همکاران (۲۰۱۹) همسو است. استقلال‌طلبی یکی از ویژگیهای دوره نوجوانی است. دختران نوجوان مستقل شدن را با داشتن شغل دلخواه و خرید سرپناه و خانه و درنهایت داشتن پس‌اندازی که بتوان از آن استفاده کرد تداعی می‌کنند. همچنین امیدواری نیز برای این بچه‌ها مهم است. رضایی و همکاران (۲۰۱۸) خوش‌بینی و امید را برای این افراد بسیار مهم قلمداد کردند. بوستینور و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که نوجوانان ساکن در پرورشگاه، خوش‌بینی، روابط مثبت و قدرت را دارا هستند. جانستن (۲۰۱۵) نیز استفاده از امیدواری و معنویت را برای موفقیت این افراد مهم دانستند. منظور از امیدواری؛ امید به آینده موفق و روشن و درنهایت امید و توکل به خدا است. پژوهش حاضر با پژوهش تاتار و همکاران (۲۰۱۸) همسو است. آنان نشان دادند که ارتباط مثبت و مستقیم و معنی‌دار بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده با امیدواری، تاب‌آوری و رضایت از زندگی وجود دارد. بهروزی‌فر و همکاران (۲۰۱۹) نیز نشان دادند که افراد ساکن در خانه‌ها دغدغه موفقیت و نیل به اهداف را دارند. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت که امید به آینده جزء جدایی‌ناپذیر زندگی این دختران نوجوان و نیروی محرکی برای تلاش آنان است. امیدوار بودن به آینده‌ای روشن و تلاش برای رسیدن به آن نقطه قوت بسیاری از این دختران نوجوان است. همان‌گونه که توپایاگاله-تیشونگیایی و همکاران (۲۰۱۰) و امبارسری (۲۰۱۷) در تحقیق خود مضمون امید را مشاهده کردند.

اهمیت سالم‌زندی کردن نیز برای این بچه‌ها مهم است. برقی ایرانی (۲۰۲۰) نگرش درست به زندگی را برای این افراد ضروری دانست. سایننا و همکاران (۲۰۲۱) با طراحی برنامه‌ای خودکترلی، سرزندگی و سلامت جسمانی کودکان بی‌سرپرست را افزایش دادند. پارفیلووا و والیوا (۲۰۱۶) نیز سه جهت‌گیری ارزشی در رابطه با سلامت و سبک زندگی سالم، داشتن زندگی خانوادگی شاد و عشق در این افراد دست یافتند. منظور از اهمیت سالم‌زندی کردن، اهمیت درست‌زندی کردن و انتخاب درست و نیاز به زندگی سالم و بی‌دردسر است. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت که بسیاری از دختران به‌واسطه سختیهای گذشته‌شان به اهمیت انتخاب درست و زندگی سالم پی برده‌اند. از آنجایی که یکی از مهم‌ترین دلایل بی‌سرپرستی این دختران اعتیاد والدینشان است؛ آنها نیز اعتیاد را انتخاب نادرست و سبک ناسالم زندگی والدین خود دانسته و به پرهیز از تکرار اشتباهات گذشته والدین خود اذعان دارند. به نظر برخی از این دختران نوجوان آینده‌آل را می‌توان با تصمیمات درست و مناسب و درعین حال پرهیز از اشتباهاتی که والدینشان در گذشته انجام داده‌اند، محقق کرد. اهداف تحصیلی نیز جزء مؤلفه‌های زندگی موفق این افراد است. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت که اکثر قریب به اتفاق این دختران نوجوان داشتن آینده‌ای روشن و رسیدن به شغل دلخواه و درنهایت مستقل شدن را در سایه تحصیلات عالی و موفقیت در کنکور و تحصیل می‌دانند و از این‌رو اهداف تحصیلی والایی داشته و برای تحقق این اهداف از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کنند. در انتها به دلیل اهمیت موضوع ترخیص و نقش تأثیرگذار آن بر زندگی نوجوانان مقیم در خانه‌ها پیشنهاد می‌شود که مطالعه‌ای روی کسانی که در شرف ترخیص هستند و کسانی که به‌تازگی ترخیص شده‌اند انجام شود. پیشنهاد می‌شود مطالعه حاضر برای به دست آوردن اطلاعات جامع‌تر روی پسران نوجوان انجام شود و نتایج با دختران مقایسه شود تا مشخص شد که آیا تفاوتی بین دو جنس از حیث تجارب زیسته وجود دارد یا خیر. از محدودیت‌های پژوهش حاضر نیز می‌توان به ممنوعیت ضبط صدا و تصویر این دختران نوجوان برای مصاحبه اشاره کرد. از سوی دیگر

ملاقات با این دختران نوجوان با اخذ تعهدنامه از پژوهشگر انجام گرفت و به دلیل مسائل بهداشتی و شیوع کرونا امکان ملاقات دختران در خانه‌های شبانه‌روزی و همین‌طور دیدن محل زندگی توسط پژوهشگر امکان‌پذیر نبود. همچنین به دلیل حساسیت‌های جنسیتی امکان مطالعه روی پسران نوجوان وجود نداشت.

ملاحظات اخلاقی

- ۱- برای انجام مصاحبه ابتدا اطلاعات کاملی از پژوهش به شرکت‌کنندگان ارائه و سپس رضایت شفاهی از آنها اخذ شد.
- ۲- به شرکت‌کنندگان در پژوهش اطمینان داده شد که تمامی اطلاعات به‌دست‌آمده از آنها محرمانه خواهند ماند و نتایج پژوهش بدون ذکر نام آنها منتشر خواهد شد و به‌منظور رعایت این امر تمامی اسمها به کد تغییر داده می‌شود.

تشکر

از تمامی دختران نوجوان شرکت‌کننده در مصاحبه‌ها و مسئولین و مربیان خانه‌های شبانه‌روزی دخترانه شهر رشت و سازمان بهزیستی استان گیلان به خاطر همکاری صمیمانه‌شان کمال تشکر را داریم.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اعلام می‌دارند که پژوهش حاضر هیچ‌گونه تعارض منافی برای آنها ندارد.

سهم نویسندگان

پژوهش حاضر مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول در رشته مشاوره خانواده دانشگاه گیلان است که تحت راهنمایی نویسنده دوم انجام شده است.

- Agha Yousefi, A. (1999). *Introducing the latest approaches to psychotherapy: theoretical foundations and practical strategies*. Qom: Shahriar Publications (in Persian).
- Anisi, J. Salimi, Raesi, H. Mirzamani, M. F. & Niknam, M. (2007). Investigating the behavioral problems of adolescents. *Journal of Behavioral Sciences*, 1 (2), 163-170 (in Persian).
- Ambarsari, Wulan Novika (2017). LIVED EXPERIENCES OF CHILDREN IN A SELECTED ORPHANAGE. *International Journal of Advanced Research*. 5(5), 568-577.
- American Psychiatric Association. (2015). *Depressive Disorders: DSM-5® Selections*. American Psychiatric Pub.
- Austen, S. & Jeffery, D. (2006). *Deafness and Challenging Behaviour: The 360° Perspective*: John Wiley & Sons.
- Barghi Irani, Z. (2020). The effects of mindfulness-based stress reduction (mbsr) on fear of negative evaluation, changing attitude towards life and assertiveness in neglected adolescents. *Quarterly Journal of Child Mental Health*, 7(1), 15-31 (in Persian).
- basharpoor, S. abasi, A. abolghasemi, A. (2015). The Effectiveness of Cognitive Behavioral Coping Skills and Emotion Regulation Trainings on Reducing the Feeling of Hopelessness, Happiness and Self-esteem in Orphan Children and Adolescents. *Research in Clinical Psychology and Counseling*, 5(1), 70-85. doi: 10.22067/ijap.v5i1.34249 (in Persian).
- Bawi, L. & Khodabakhshi Koolae, A. (2016). Comparison of Mental Health, Happiness, and Emotion Control with Adolescents' Residential Centers of State Welfare Organization and Family Reared Adolescents. *SALĀMAT-I IJTIMĀI (Community Health)*, 2(3), 157-164. <https://doi.org/10.22037/ch.v2i3.9893> (in Persian).
- Behzadpoor, M. Hoseini, S.H & Zamani, S.S (2020). Environmental psychology components in the design of the center for orphaned children. *Journal of Architectural*, 3 (15), 1-11 (in Persian).
- Behzadfar, M. Tahmasebi, A. (2013). Recognition and assessment of influential elements on social interaction (strengthening and improving citizen communication in urban open spaces, model city of Sanandaj). *The Monthly Scientific Journal of Bagh-e Nazar*, 10(25), 17-28. (in Persian).

- Behroozifar, M. Chitsaz, M. Mohammadi, S. (2019). Lived Experience of Children Without Effective Parental Care in Residential Care Centers in Tehran. *Journal of A Research Journal on Social Work*, 6(21), 133-172. doi: 10.22054/rjsw.2021.57612.457 (in Persian).
- Burt, V. K. & Stein, K. (2002). Epidemiology of depression throughout the female life cycle. *Journal of Clinical Psychiatry*, 63, 9-15.
- Bustinoor, R. Wiwik, M. & Annisha, P. A. (2020). A DESCRIPTIVE STUDY ON HAPPINESS IN TEENAGERS STAYING AT SOS KINDERDORF ORPHANAGE (CHILDREN VILLAGE) LEMBANG, INDONESIA. *European Journal of Education Studies*, 7 (11).
- Cluver, L. D. Gardner, F. & Operario, D. (2008). Effects of stigma on the mental health of adolescents orphaned by AIDS. *Journal of Adolescent Health*, 42(4), 410-417.
- Denenberg, P. (2016). *The experience of children and young people in long term foster care*. Sociology Department. Lancaster University (United Kingdom).
- Driscoll, C. (2002). *Girls: Feminine adolescence in popular culture and cultural theory*: Columbia University Press.
- Doraj, P. Khalkhali, A. (2019). Phenomenology of Organizational Diagnosis of Schools (An analysis of the Lived experiences of Principals). *MEO*; 8 (1):231-254 (in Persian).
- Durualp, E. & Cicekoglu, P. (2013). A STUDY ON THE LONELINESS LEVELS OF ADOLESCENTS WHO LIVE IN AN ORPHANAGE AND THOSE WHO LIVE WITH THEIR FAMILIES. *International Journal of Academic Research*, 5(4). 231-236.
- Emami Sigaroodi A, Dehghan Nayeri N, Rahnavard Z, Nori Saeed A. (2012). Qualitative research methodology: phenomenology. *J Holist Nurs Midwifery*. 22 (2),56-63 (in Persian).
- Eren, A. & Yeşilbursa, A. (2019). Pre-service teachers' teaching-specific hopes and their motivational forces: The roles of efficacy beliefs and possible selves. *Teaching and Teacher Education*, 82, 140-152.
- Esma'ili, R. Rabi'i, K. (2008). An assessment of the socio-cultural needs of high-school girls in Isfahan. *Women's Strategic Studies*, 11(41), 97-134(in Persian).
- Farajzadeh, R. Pourshahriari, M. Rezaeian, H. Ahangare Anzabi, A.

- (2012). Learning to control anger in a group: the effect of a cognitive-behavioral approach. *The Journal of New Thoughts on Education*, 8(3), 51-66 doi: 10.22051/jontoe.2012.261 (in Persian).
- Frimpong-Manso, K. (2020). Stories of care leaving: The experiences of a group of resilient young adults on their journey to interdependent living in Ghana. *Emerging Adulthood*, 8(1), 16-25.
- Harms, S. Jack, S. Ssebunnya, J. & Kizza, R. (2010). The orphaning experience: Descriptions from Ugandan youth who have lost parents to HIV/AIDS. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 4(1), 1-10.
- Heidari N, Pourebrahim T, Khodabakhshi Koolaei A, Mosalanejad L (2013), Relationship between Emotional Control Expressiveness Style and Resilience Against Narcotics Substance Use in High School Male Students *JRUMS*.12 (8),599-610 (in Persian).
- Hesarsorkhi, R. ASGHARI, N. S. M. LALZDEH, K. E. & Parvaneh E. (2016). *Comparison of aggression and emotional knowledge in orphans and abandoned male children with non-orphans male children*. 3(2),77-85 (in Persian).
- Hooman, H. (2011). *A practical guide to qualitative research*. Tehran: Samat Publications. (in Persian).
- Ibrahim, A. El-Bilsha, M. El-Gilany, A.& kahter, M. (2012). Prevalence and predictors of Maladaptive cognitive schema among orphans in Dakahlia governorate orphanages, Egypt. *MIDDLE EAST JOURNAL OF PSYCHIATRY AND ALZHEIMERS*,3, 15-25.
- Johnston, Emily B (2015). *“Orphans’ Hope: An Evaluation of Residential Orphan Care in Malawi Africa”*. Selected Honors Theses Southeastern University.
- Kaur, R. Vinnakota, A. Panigrahi, S. & Manasa, R. V. (2018). A descriptive study on behavioral and emotional problems in orphans and other vulnerable children staying in institutional homes. *Indian journal of psychological medicine*, 40(2), 161-168.
- Karimi, S. Najafi, M. Mohammadyfar, M. (2016). A Comparison of behavioral disorders, self-esteem and life satisfaction in derelict and normal students. *Journal of School Psychology*, 5(3), 167-182. (in Persian).
- kameli, Z. ghanbari hashem abadi, B. agha mohammadin Sharbaf, H (2011). The effectiveness of cognitive group therapy based on schema modification early maladaptive schema among orphan and dysfunctional

- parenting adolescents girls. *Research in Clinical Psychology and Counseling*, 1(1), -. doi: 10.22067/ijap.v1i1.2163 (in Persian).
- Karlsson, S. (2019). 'You said "home" but we don't have a house'—children's lived rights and politics in an asylum centre in Sweden. *Children's Geographies*, 17(1), 64-75.
 - Khajenouri, B. Dehqani, R. (2016). Adolescents' Problems and their Relationship with Family Institution: The Case Study of Parental Conflicts and Adolescents' Mental Health. *Journal of Sociology of Social Institutions*, 3(7), 66-37. (in Persian).
 - Khodabakhshi Kolaei A, Baseri Salehi N, Roshan R, Falsafi Nejad M. (2014). The compare maladaptive cognitive schemas and irrational beliefs and communicational skills between orphan adolescences and non-orphan adolescences. *IJPN*. 2 (1), 1-12 (in Persian).
 - Khormehr, M. Shahvali, E. A. Ziaeirad, M. & Honarmandpour, A. (2020). A comparison of quality of life and happiness of children and adolescents in residential care with children and adolescents in parental care of ahvaz in 2015. *Journal of Comprehensive Pediatrics*, 11(3), 1-6.
 - Kristindóttir, G. (2004). I Have Been Very Pleased Being In Foster Care, But... Young People's Experience of Long-Term Foster Care. *Journal of child and youth care work*, 19, 148-158.
 - McCullough, A. Elizabeth, M. (2017). A phenomenological study of youth experiences in residential foster care and their recommendations for change. *Doctor of Education (EdD)*. 98. George Fox University. <http://digitalcommons.georgefox.edu/edd/98>
 - Mahdilouy P, Ziaeirad M. (2019). Perceived Social Stigma and Its Relationship with Demographic and Clinical Characteristics in Adolescents and Young People with Type 1 Diabetes. *Iranian Journal of Endocrinology and Metabolism*, 21 (3), 153-162 (in Persian).
 - Margoob, M. A. Rather, Y. H. Khan, A. Y. Singh, G. P. Malik, Y. A. Firdosi, M. M. & Ahmad, S. (2006). Psychiatric disorders among children living in orphanages—Experience from Kashmir. *JK-Practitioner*, 13(11), S53-S55.
 - Marmot, M. Friel, S. Bell, R. Houweling, T. A. Taylor, S. & Health, C. o. S. D. o. (2008). Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. *The lancet*, 372, 1661-1669.

- Mekeama, L. Neherta, M. Fernandes, F. (2019). Phenomenology Study: Psychosocial Experiences of Adolescents Living in Orphanages. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*. 4(1),287-291.
- Mohammadzadeh, M. Awang, H. Ismail, S. & Kadir Shahar, H. (2018). Stress and coping mechanisms among adolescents living in orphanages: A n experience from Klang Valley, *Malaysia. Asia-Pacific Psychiatry*, 10(1), e12311
- Mohebbi S, Mohammadi A, and Ghasemi N. (2012), Comparison of Maladjustment Indicators Using Machover Draw-A-Person Test and Behavioral Disorders in Orphans versus Non -Orphan. *Armaghane danesh*. 16 (6),578-586. (in Persian).
- Movaghar M, Mirzahasani H, Zargham hajabi M. (2020). Predicting Depression based on social support and cognitive factors in orphan children. *Social Welfare Quarterly*. 19(75), 183-202 (in Persian).
- Ndeda, M. A. (2013). The gendered face of orphanhood: The double vulnerability of female orphans in child-headed households in Kisumu East District. *Les Cahiers d'Afrique de l'Est/The East African Review*, (46-2), 81-104.
- Parfilova, G. G. & Valeeva, R. A. (2016). Study of orphanage children's value orientations. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 11(4), 747-753.
- Pennington, S. M. (2019). *Examining the Help Seeking Experiences of Youth in Extended Care: A Narrative Ethnography Study*. DOCTOR OF EDUCATION, George Fox University.
- Perumal, N. & Kasiram, M. (2009). Living in foster care and in a children's home: voices of children and their caregivers. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 45(2), 198-206.
- Qhorbanpoor lafmejani, A. Asghari, F. Karami, M. and; Rezaei, A. (2019). *Common life skills (marital requirements)*. Tehran. Imam Hossein University Press(in Persian).
- Rasouli M, Yaghmaei F. (2010). Spiritual coping in institutionalized adolescent girls. *IJN*.23 (66): 43-53 (in Persian).
- Ramezani, S. Mohammadi, N. Alizadeh Chhar Borjh, T. & Rahmani, S. (2018). The effectiveness of resilient education on the coping style and optimism of unprotected and neglected children. *Quarterly Journal of*

Child Mental Health, 4(4), 46-58 (in Persian).

- Rezaie E, Haji Alizadeh K. (2018). The compare risky behavior, communication skills and self-efficacy between adolescences of orphanage, replacement families and normal families in Bandar Abbas. 3 *JNE*. 6 (5), 54-61 (in Persian).

- Sabina, G. Cendradevi, N. F. & Rita Benya, (2021). A. Effectiveness of the Mentoring Process on the Orphanage Stripling Life Welfare. *Sys Rev Pharm* 2021; 12(4): 137-141.

- Saffarhamidi, E. Hosseininan, S. & Zandipour, T. (2017). The effect of positive thinking education on the perceived competency and social skills of the orphan and mistreated children. *Quarterly Journal of Child Mental Health*, 4(1), 13-23 (in Persian).

- Saraswat, A. & Unisa, S. (2017). *An In-depth Study of Psychological Distress among Orphan Children Living in Institutional Care in New Delhi and their Coping Mechanisms*. In 2017 International Population Conference. IUSSP.

- Shulga, T. I. Savchenko, D. D. & Filinkova, E. B. (2016). Psychological Characteristics of Adolescents Orphans with Different Experience of Living in a Family. *International journal of environmental and science education*, 11(17), 10493-10504.

- Shafiq, F. Haider, S. I. & Ijaz, S. (2020). Anxiety, depression, stress, and decision-making among orphans and non-orphans in Pakistan. *Psychology research and behavior management*, 13, 313.

- Shahhosseini Z, Simbar M, Ramezankhani. (2012). Female adolescents' health needs: the role of family. *Payesh*. 11 (3), 351-359(in Persian).

- Salifu, Y.J, & Nceba, Z.S. (2014). Stress, coping and quality of life: An exploratory study of the psychological well-being of Ghanaian orphans placed in orphanages. *Journal of Children and Youth Services Review*, 46(2), 28-37.

- Shojaie Baghini, F. bahrami, M. (2019). The Relationship between competency Perception and Anxiety and Loneliness in Orphaned Children in Pseudo-Family Centers. *Policewomen Studies Journal*, 2(29), 5-20 (in Persian).

- Soleimani Fard, S. (2009). *Comparison of social skills of homeless ado-*

lescents living in centers with social skills of adolescents living in alternative families in Tehran. Master Thesis. Tehran. Iran. Ministry of Science, Research and Technology - University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences. 6-7 (in Persian).

- Sotoudeh, H. (2016). *Social pathology*. Tehran. Avaye Noor Publications (in Persian).

- tabatabaie ebrahimi, S. tafazzoli, Z. (2022). The Narrative of Home: A Method for Interpretation and Representation of the Desirability of the Lived Experience of Being At Home. *Journal of Iranian Architecture Studies*, 7(14), 125-147. doi: 10.22052/1.14.125 (in Persian).

- Tatar A, Nesayan A, Asadi Gandomani R. (2018). Mediating Role of Resilience and Hope in the Relationship Between Perceived Social Support and Life Satisfaction in Orphaned Adolescents, *Bi-Quarterly Journal of Contemporary Psychology*.1 (13),40-49 (in Persian).

- Taukeni, S. G. (2015). Orphan adolescents' lifeworlds on school-based psychosocial support. *Health Psychology and Behavioral Medicine*, 3(1), 12-24.

- Thupayagale-Tshweneagae, G. Susan, D. W. & Hoffmann, W. A. (2010). Mental health challenges of the lived experiences of adolescents orphaned by HIV and AIDS in South Africa. *Journal of AIDS and HIV Research*, 2(1), 008-016.

- Thombeni, M. (2010). *Factors in the family system causing children to live in the street: A comparative study of parents and children perspectives*. An unpublished thesis for Master degree of play therapy, The faculty of humanities, Department of social work and Criminology, University of Pretoria.

- Yahyazadeh, H. Hamed, M. (2016). Issues and Interventions of Children of Divorce in Iran: A Meta-analysis of Articles. *Journal of Woman and Family Studies*, 3(2), 91-120. doi: 10.22051/jwfs.2016.2209. (in Persian).

- Yekanizad A. (2018). Comparison Mental Health, Social Phobia and Psychological Distress of Children under the Care of the Welfare Organization and Children under the Care of the Family. *J Child Ment Health*. 4 (4), 140-151 (in Persian).

- Young, J. and; Closco, J. (2003). *Re-create your life*. (Translated by Hassan Hamidpour, Elnaz Pirmoradi and Nahid Golizadeh, 2017). Teh-

ran. Arjmand Publications (in Persian).

- Zeanah, C. H. Smyke, A. T. Koga, S. F. Carlson, E. & Group, B. E. I. P. C. (2005). Attachment in institutionalized and community children in Romania. *Child development*, 76(5), 1015-1028.

- Zavvar, t. Mehri, f. (2018). Lived experience of school administrators and teaching assistants from serving pleasure. *MEO*, 7 (1):135-168 (in Persian).